

Amerikan Karşıtlığında Güncel Küresel Eğilimler ve Trump Etkisi

DOI: 10.26466/opus.477471

*

Cengiz Dinç* - Bekir Karataş**

* Doç. Dr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Eskişehir / Türkiye
E-posta: cdinc@ogu.edu.tr ORCID: [0000-0002-4433-9941](https://orcid.org/0000-0002-4433-9941)

** YL. Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, SBE Uluslararası İlişkiler , Eskişehir/Türkiye
E-posta: bekirkaratas@gmail.com ORCID: [0000-0003-3247-7324](https://orcid.org/0000-0003-3247-7324)

Öz

Amerikan karşıtlığı, Amerikan politikaları ve ABD'nin toplumsal, ekonomik, siyasi, kültürel yapısı veya Amerikan halkı hakkında olumsuz fikirlere sahip olmak; bunların olumsuz küresel ve yerel etkilerine karşı çıkmak olarak tanımlanabilir. Keohane ve Katzenstein'e göre Amerikan karşıtlığı çeşitli tipolojiler altında incelenebilir. Çalışmada Soğuk Savaş sonrası dönemde Amerikan-Karşıtlığının artmasına neden olan tek taraflılık ve ABD'nin saldırganca tutumu gibi faktörler incelenmiştir. Donald Trump döneminde küresel Amerikan-Karşıtlığının Avrupa, Orta Doğu, Rusya ve Asya gibi bölgelerde arttığı belirtildikten sonra; Meksika sınırına duvar örülmesi önerisi, bazı ticaret anlaşmalarından, İran nükleer silah anlaşmasından, iklim değişikliği anlaşmasından çekilmek ve bazı Müslüman ülkelerden seyahate kısıtlama gibi bazı spesifik Trump politikalarına verilen küresel tepkiler analiz edilmiştir. Çalışmada Amerikan başkanına güvenden, ABD ile ilişkilerin yönü beklentileri ve çeşitli bölge ve ülkelerdeki Amerikan karşıtlığının farklı boyutlarına kadar birçok konuda 2017 yılı PEW araştırma merkezi anketindeki veriler kullanılarak Amerikan karşıtlığındaki eğilimler gösterilmeye çalışılmıştır. Her ne kadar küresel Amerikan karşıtlığı Trump döneminde daha da yükselse de ABD'nin kurduğu küresel ittifak sistemleri hala pek çok ilgili hükümeti ABD'ye yakın durmaya zorlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: ABD, Amerikan Karşıtlığı, Donald Trump

Current Global Trends in Anti-Americanism and The Trump Effect

*

Abstract

Anti-Americanism can be defined as having unfavorable views on American policies along with its social, economic, political and cultural system or American people themselves; opposing their adverse local and global impacts. Anti-Americanism can be examined under variety of typologies according to Katzenstein and Keohane. This study examines factors such as unilateralism and aggressive attitudes of the US that led to a rise in Anti-Americanism in the post-Cold War era. After pointing out the rise of global Anti-Americanism in critical areas such as Europe, Middle East, Russia and Asia under Trump administration; global reactions to some specific Trump policies, such as proposing a wall on the Mexican border, withdrawal from trade, Iran nuclear and climate change agreements and restricting travel from some Muslim countries are also analyzed in the study. It is aimed to indicate the current trends in Anti-Americanism on many issues ranging from confidence in the US President to expectation of relations with the US and various aspects of Anti-Americanism by using the data from PEW Research Center 2017 questionnaire. Notwithstanding the rise in global anti-Americanism in the Trump era, the global alliance system that has been established by the US still compels many governments to stay close to the US.

Keywords: USA, Anti-Americanism, Donald Trump

Giriş

Etkenleri her durum için farklı kombinasyonlarda olabildiğinden tüm örnekler için geçerli olacak şekilde tarif edilmesi oldukça zor olsa da Amerikan karşıtlığı, genel olarak, Amerikan politikaları ve daha seyrek olarak da ABD'nin toplumsal, ekonomik, siyasi, kültürel yapısı veya Amerikan halkı hakkında olumsuz fikirlere sahip olmak; bunların küresel ve yerel etkilerine karşı çıkmak olarak tanımlanabilir (Keohane ve Katzenstein, 2007, s.12). Amerikan karşıtlığı uzunca bir süredir küresel siyasette ve Amerikan dış politikasında göz önüne alınması gereken bir faktördür. Bu çalışmada öncelikle Amerikan karşıtı duruşun ve bunun ideolojisinin tarihinin bazı noktalarına kısaca değinildikten ve tipolojisine vurgu yapıldıktan sonra, Soğuk Savaş sonrasına, özellikle 11 Eylül sonrasına ve de güncel olarak Donald Trump'ın Başkan seçilmesinden sonraki gelişmelere, Amerikan karşıtlığının nispeten yükselmesindeki 'Trump Etkisine' detaylıca vurgu yapılmaya çalışılacaktır.

Amerikan karşıtlığının küresel siyasetteki boyutuna dikkat çekilirken, genellikle ABD ile dostane siyasi ilişkiler içerisinde bulunan ülkelerin ('müttefikler') olduğu Avrupa ve Orta Doğu Bölgelerine; ayrıca tekrar Amerikan karşıtı politikalarında artış görülen Rusya ve geleceğin hegemonu olma potansiyeli taşıyan Çin'e ('rakipler') ve bu ülkelerin yakın havzasındaki bölgelere daha fazla önem verilecektir.

Amerikan Karşıtlığının Tipolojisi ve Tarihsel Arka Planı

Keohane ve Katzenstein'e göre (2007) Amerikan karşıtlığı çeşitli tipolojiler altında incelenebilir. Bir tablo oluşturulduğunda bu varyasyonlar ve geçmişte veya şu anda sıklıkla görülme yerleri Tablo 1'deki gibi gösterilebilir.

Görüldüğü gibi Amerikan karşıtlığının pek çok türü bulunmaktadır. Özellikle egemen- milliyetçi ve radikal Amerikan karşıtlığı, ABD'nin daha çok dikkatini çekmesi gereken türlerdir çünkü bunlar ABD'nin varlığına veya en azından küresel baskınlığına bir son vermeyi ya da bunu kısıtlamayı da hedeflerler.

Tablo 1. Keohane ve Katzenstein'e Göre Amerikan Karşıtlığının Türleri¹

Keohane ve Katzenstein'in Tipolojisine Göre Amerikan Karşıtlığının Türü	Görüldüğü Yerler (Önceki dönemlerde veya şu anda)
Liberal Amerikan Karşıtlığı: Bu tür, liberal düşüncedekilerin, ABD'nin kurucu ideallerine ve değerlerine sahip çıkamamasıyla ortaya çıkan düş kırıklığı ve hüsranelerinden ortaya çıkmıştır. Örneğin ABD'nin Soğuk Savaş ve sonrasında teröre karşı savaş dönemlerinde diktatörlükleri desteklemesi gibi faktörler Liberal Amerikan-karşıtlığını beslemektedir. ABD'nin tek taraflı davranması ve muhataplarının görüşlerine pek önem vermemesi bu kategoride değerlendirilebilir. Liberal Amerikan karşıtlarının hedefleri ABD'ye saldırmak veya zayıflatmak değildir. Bunlar, ABD'nin kendi riyakârlığını ortaya sermeyi hedefleyen, böylelikle Amerika'yı kendi ideallerine sadık kalmaya teşvik eden dostane eleştirmenlerdir.	ABD (iç eleştiri) Avrupa (ana kıta, müttefiklerden gelen eleştiri)
Sosyal Amerikan Karşıtlığı: Bu tip, hayatın kendine, özgürlüğe ve mutluluk arayışına dokunan, hayatın birçok alanındaki ilgili farklılıkları yansıtan değer karmaşalarını temel alır. Sosyal Amerikan karşıtlığı ABD'de daha özerk bırakılmış olan piyasa süreçleri ve sonuçlarını tanımlamaya yardımcı olan daha geniş ölçüdeki sosyal ve siyasi düzenlemeler bütündeki liberal değerlerin gömülü olduğu bir takım siyasal kurumlardan meydana gelir. Genel bir harici tehdit yokluğunda, tamamen piyasa güdümündeki Amerikan koşulları tasvip edilmez. Bu türdeki liberal düşünceler ABD'deki sosyal yönden kabul edilebilir ve siyasi olarak makul olandan daha çok çeşitli sosyal programlar için daha kapsayıcı bir destekle imgenmiştir. İskandinavya'daki sosyal demokrat refah devletleri, Avrupa kıtasındaki Hristiyan demokrat refah devletleri ve Japonya gibi Asya'da sanayi devletleri başlıca örneklerdir.	Almanya İskandinavya Japonya Kanada
Egemenlikçi-Milliyetçi Amerikan Karşıtlığı: Bu tür karşıtlığı, bir süper güç olan ABD'nin, ülkelerin kendi milli egemenliklerini zedelemesinin karşısında durur. Latin Amerika ve Asya gibi ulusal egemenliklerin zor kazanıldığı ve Amerikan ekonomik ve siyasi etkisinin tehditkâr olarak algılanabildiği bölgelerde bu tür kendini açıkça belli eder. Bu kategori altında Almanya ve Çin gibi ülkelerini süper güç olarak gören ve bu yüzden küresel düzeydeki Amerikan hegemonyasına kiskananeler da sayılabilir.	Almanya Çin Latin Amerika Rusya Türkiye
Radikal Amerikan Karşıtlığı: Bu tür, kendini ekonomik ve siyasi güç ilişkilerinde ve ABD'nin kurumsal pratiklerinde gösteren ABD kimliğinin ve eylemlerinin dünyanın herhangi bir yerindeki kurumların, uygulamaların ve iyi değerlerin ilerlemesinin karşısında olacağına emindir. Daha iyi bir dünyaya doğru gelişimin olması için, Amerikan ekonomisi ve toplumu hem içeriden hem de dışarıdan dönüştürülmek zorundadır. Radikal Amerikan karşıtlığı son günlerine kadar Sovyet Rusya gibi Marksist-Leninist devletlerin bir karakteristiği olmuş, sonrasında da Küba ve Kuzey Kore gibi ülkelere görülmüştür. Radikal Amerikan karşıtlığı	Afganistan Küba Kuzey Kore Orta Doğu

¹ Tablo, Keohane ve Katzenstein (2007: 28–34) ve Meunier'den (2007: 144–145) faydalanılarak hazırlanmıştır.

<p>genellikle ABD'nin ekonomik ve siyasi kurumlarının zayıflatılması, yıkılması ya da dönüşümünü savunur.</p> <p>Radikal Amerikan Karşıtlığının en uç türü <i>Garbiyatçılık (Occidentalism)</i> olarak tanımlanabilir. Garbiyatçılığın da en uç yorumlarına göre, Batı medeniyeti o toplumlarda yaşayan insanların fiziksel yok oluşlarını gerektirecek derecede barbarca değerler taşır. Bu yorumlarda ABD, Batı'nın öncü devletidir ve bu yüzden şer'in kaynağıdır. Radikal Müslümanlar, seksi ticarileştiren ve kadını erkeğin denetiminden çıkmış ve özgürleşmiş olarak gösteren popüler kültüre karşı çıkar ve ayrıca seküler-liberal değerleri de eleştirirler.</p>	
<p>(Yukarıdaki 4 ana tipe, tarihsel ve öznellik gösteren 2 tip eklenebilir.)</p> <p>Seçkin Amerikan Karşıtlığı: Özellikle Fransa gibi ülkelerde görülür. Bu tür, Amerikalıları ve kültürlerini yabani ve görgüsüz olarak resmeder. Bu tür Amerikan karşıtları kendi üstünlük algılarının arkasına sığınır ve ABD'nin kendi kültür düzeylerine ulaşmalarını arzulamazlar. Seçkin Amerikan karşıtlığı aynen Fransa örneğindeki gibi elitlerin Amerikan kültürüne uzun bir yukarıdan bakma geçmişine sahip olduğu ülkelerde yükselmektedir. Fransızlara göre Fransız kültür repertuarı kendine özgüdür ve ABD'dekinden birçok alanda önemli ölçüde farklılaşır. Amerikalılar sıklıkla kültürsüz maddeci, herhangi sanat, müzik ya da hayattaki diğer güzellikleri umursamadan kişisel terfi peşinde koşan bireyler olarak görülürler.</p>	<p>Fransa Kıta Avrupası</p>
<p>Geçmişe Dayalı (Legacy) Amerikan Karşıtlığı: Bu tür Amerikan karşıtlığı, ABD'nin geçmişte bir topluma karşı yaptığı hatalara dayanır. Örneğin Meksika'daki Amerikan karşıtlığı bu ülkeye karşı geçtiğimiz 180 yıldaki çeşitli saldırı ve baskınlık kurma çabalarından da beslenir. İran'daki Amerikan karşıtlığı da 1950 ve 60'lardaki Amerikan müdahalelerinden sonraki 1979 İran devrimi ve müteakip gelişen rehine krizleri gibi olaylardan da kaynaklanır. Bu türden Avrupa'da kaydedilen Amerikan karşıtlığı en fazla İspanya ve Yunanistan'da görülmüştür. Her iki ülkede, ABD'nin Sağ'ın tarafında müdahil olduğu iç savaşlar yaşanmıştır.</p>	<p>İran İspanya Meksika Orta Doğu Yunanistan</p>
<p>(Meunier'e göre (2007, s.144-145), <i>Nostaljik Amerikan Karşıtlığı türü de bazı tecrübeleri anlamak için göz önünde bulundurulmalıdır.</i></p> <p><i>Nostaljik Amerikan Karşıtlığı:</i> Bu tür geçmişe özlem ve değişime olan dirençten kaynaklanmaktadır. Toplumun her kesimindeki bireyler tarafından paylaşılan bu türe göre ülkeleri, ABD'nin içi boş küreselleşmesinin onu dönüştürmesi, insanı sızlaştırması (de-humanization) ve köklerinden koparmasından önce daha iyi bir yerdir.</p>	<p>Avusturya Belçika Fransa Hollanda</p>

Soğuk Savaş öncesinde de görülen Amerikan karşıtlığı, Brendon O'Connor'a (2007) göre, tarihi dört dönem halinde incelenebilir. İlk dönem, Amerika'nın Avrupalılarca kolonileştirmesiyle başlayıp İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar sürmüştür. Bu dönemde Amerikan karşıtlığı, temelde Avrupa'nın kendisini kültürel olarak Amerika'dan üstün görmesine dayanır. İkinci dönem, Soğuk Savaş dönemidir (1945-1989). Bu dö-

nemdeki karşıtlık politik ve ideolojik olarak ABD'nin eleştirilmesine dayanır. Genel olarak soldan gelen bu karşıtlık, Sovyet propagandasından Vietnam Savaşı karşıtı gösterilere kadar geniş bir spektrumu kapsamıştır. Üçüncü dönem, Soğuk Savaş'ın bitimiyle 1989 yılında başlamış ve Amerikan kapitalizmi ve Amerikanlaşmanın olumsuz sonuçlarına vurgu yapılan bir dönem olmuştur. Bu tür Amerikan karşıtlığı, küreselleşme karşıtı harekete sıkı sıkıya bağlıdır. Dördüncü dönem Amerikan karşıtlığı, 11 Eylül 2001'de kitlesel terörü de mubah gören radikal Amerikan karşıtlığının doğuşu ile başlamış kabul edilebilir.

Amerikan karşıtı *duygu*, Avrupa'da 1830'lardan beri vardır. O zamanlar da şimdiki gibi, Avrupa sağ, Amerikalıları kaba saba, iyi terbiye almamış, aptal olmasa da saf; kendi sınıflarının uzun uğraşlar sonucu edinilen kültür ve inceliğinden yoksun bulmaktaydılar (Fabbrini, 2003). Benzer şekilde, Heidegger'in de paylaştığı, Avrupa'da derin geçmişi olan kanı, ABD'nin kültürsüz medeniyetin en bariz örneği olmasıdır. Zengin, konforlu ve maddi olarak ilerlemiştir ama ruhsuz ve sunidir (Lewis, 1990). Şüphesiz, Amerikan karşıtlığının küresel boyutları geçmişten gelen ve güncel faktörlerin ilginç bir karmasıyla şekillenir. Uzun yıllara dayalı kanlı siyasi bir miras, kibir, saldırganlık, diğer insanların hayatlarına karşı vurdumduymazlık, Vietnam Savaşı gibi tarihi kırılma dönemlerine dayanır.

Soğuk Savaş döneminde, ABD, kendini "Özgür Dünya" diye nitelendirdiği kesimi temsil ettiğini iddia etmekteydi. Latin Amerika'daki pek çok düşünürce göreyse, ABD, aslında, Franco, Salazar, Chiang Kai-Shek ve Ngo Dinh Diem gibi diktatörleri desteklemiştir. ABD'nin Soğuk Savaş dönemindeki ideolojik içe kapanıklıktan kurtulması ve dünyadaki çeşitliliği anlaması gerekmektedir. 1950'lerden başlayarak, ABD'nin Latin Amerika politikaları, başta bölgedeki sol olmak üzere tepki çekmiştir. Guatemala'daki darbe, Küba, Guayana, Şili ve diğerleri olmak üzere, bölgesel müdahalelerin modeli olmuştur. Rejimlerin demokratik olup olmadığı değil, Amerikan karşıtı olup olmadığı daha önemli bir etken olmuştur. Vietnam müdahalesi ve benzeri Amerikan politikaları, pek çok bölge devletini ABD'den uzaklaştırmış, düşmanlıkların gelişmesine zemin hazırlamıştır (Friedman, 2008). Tarihsel Amerikan karşıtlığının geçmişteki ABD politikalarıyla yakından bir ilgisi vardır. Örneğin daha önceki bir 11 Eylül'de (1973), ABD, Şili'de seçimle işbaşına gelmiş Salvador Allende hükümetini

deviren ve arkasında binlerce 'kayıp' bırakan bir darbeyi desteklemiştir. 1979'da seküler ve Batı'yla iyi ilişkiler içerisindeki Şah'ı deviren İran İslam Devrimi'nin lideri Ayetullah Humeyni'ye göre de ABD "Büyük şeytan; yaralı yıldı". ABD belki en yoz olan değil ama bunu en güçlü şekilde yayan ve dayatandır (Lewis, 1990).

Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Önemli Gelişmeler

Soğuk Savaş'ın, iki kutuplu uluslararası sistemin, diğer kutup Sovyetler Birliği'nin 'çökmesiyle' sonuçlanması, ABD'de bir zafer ve yenilmezlik havası yaratmıştır. Tek kutuplu dünyaya geçişle birlikte Huntington'ın da gözlemlediği gibi, ABD, "tek taraflı küreselcilik" (küresel çıkarlar) yerine, "küresel tek taraflılık" (kendi çıkarları) peşinde koşan, bir çeşit "haydut" süper güç haline dönüşmüştür. Bu durum, Kagan'ın (2002) tabiriyle "meşruiyet krizine" yol açmıştır. ABD'nin küresel liderliği başta Avrupalılar olmak üzere, diğerlerince çok daha fazla sorgulanır hale gelmiştir. 1991'deki Körfez Krizi'ndeki, Bush yönetiminin iş birliğine açık, iknaya ağırlık veren liderliğinin aksine, oğul Bush döneminde, özellikle 11 Eylül sonrasında, tek taraflı politikalar ABD için neredeyse norm halini almıştır (Talbot, 2008).

Diğer yandan Lieber ve Alexander'e (2005: 134) göreyse, çoğu diğer ülke gibi büyük güçler ya Amerikan'ın terör ve kitle imha silahlarından kaynaklanan tehditleri yok etme isteğini paylaşırlar yahut kendilerinin o konuda önemli ve doğrudan çıkarları olmadıklarını düşünürler. Ne olursa olsun bu güçler Amerika'nın onlara karşı saldırgan amaçlara sahip olmadığını hissederler. Bu önermeye paralel olarak, ABD, 11 Eylül sonrasında neredeyse tüm büyük güçlerle ilişkilerini geliştirmiştir. Teröre karşı savaşta ABD pek çok gönüllü ortak bulmuştur. Bu durum, Mısır, Ürdün, Pakistan ve Suudi Arabistan gibi Orta Doğu ve Güneydoğu Asya'daki önemli ülkelerin hükümetlerinin sadece teröre karşı savaşta zaten gönüllü olmalarından değil, İslamcı radikalizmi kendilerine gerçek bir tehdit olarak algılamalarından da kaynaklanır. Bu konuda ABD'nin Çin, Hindistan ve bilhassa Rusya ilişkileri hiç olmadığı kadar iyidir çünkü bu ülkeler uluslararası ve ötesi İslamcı terörist gruplardan korkmak için oldukça benzer güçlü nedenlere sahiptirler.

Bazı gözlemciler göre, Soğuk Savaş sonrasındaki dönemde, ABD'ye karşı yumuşak (*soft*) dengelemenin ilk emareleri görülmüştür. ABD'nin tek taraflı ve provokatif davranış şekli görülmemiş oranda kızgınlık yaratmıştır; bu durum Washington için hayatı zorlaştıracak ve nihayetinde sert (*hard*) dengeleme bu süreci takip edebilecektir. Ülkeler kendilerine odaklanmış bir Amerikan gazabından çekinseler de ABD'nin hareket alanını daraltmakta, gücünü emmekte, kararlılığını azaltmakta; kendi otonomilerini maksimize etmeye çalışmakta, haklarını daha fazla savunmakta ve genel olarak "ABD'yi amaçlarına ulaşmak için daha fazla çalışmak zorunda bırakmaktadırlar". ABD tarzını değiştirmese, ABD'nin stratejilerini bırakmak için gösterilen gayretler daha da artacaktır. Bu görüşe karşı çıkanlara göre, aslında ABD'nin küresel nüfuzu artmaktadır. Örneğin, 11 Eylül sonrasında, ABD dünyanın pek çok bölgesinde yeni üsler ve erişim hakları için müzakerelerde bulunmuş, sonuçta Afganistan, Bulgaristan, Cibuti, Gürcistan, Macaristan, Irak, Kuveyt, Kırgızistan, Umman, Pakistan, Filipin, Polonya, Katar, Romanya, Tacikistan ve Özbekistan'da askeri olanaklarını geliştirmiştir. Dolayısıyla dünyada ABD'ye karşı yumuşak veya sert dengelemenin görülmediğini ileri sürmek için yeterince kanıt ortaya çıkmıştır (Lieber ve Alexander, 2005).

ABD'ye yöneltilen önemli eleştirilerden birisi de kendisi için önemli olanın "iş yapabileceği", kendi politikalarıyla uyum içerisinde çalışmaya hazır rejimlerin iş başında olması veya hiç olmazsa Amerikan politikalarına karşı çıkacakların işbaşına gelmemesidir. Bu genel çerçevede, Soğuk Savaş sonrasında ABD'nin karşısına çıkan önemli sorulardan birisi kendisiyle iş birliği yapan otoriter rejimler (*friendly tyrants*) yerine, ABD politikalarına karşı çıkabilecek yeni rejimlerin (*unfriendly democracies*), ABD'nin deklare ettiği 'Dünya'da özgürlük ve demokratikleşmeyi destekleme' ilkesi uyarınca desteklenip desteklenmeyeceğidir. Özellikle, Orta Doğu'da, ABD'nin bu dönemde izlediği politika iç açıcı görülmemektedir. Örneğin, Mısır ve Suudi Arabistan gibi bölgesel stratejilerde önemli aktörler, istikrarı koruma veya radikal grupların yönetime gelmesi riskine karşı, 'demokratikleşme' baskılarından büyük oranda istisna tutulmuştur.²

² ABD'nin bu ikircikli tutumu 'Arap Baharı' sırasında da devam etmiştir. 'Pragmatik' Amerikan dış politikası, Mısır'da yaşanan gelişmelerde tam 5 gün boyunca sessiz kalmıştır. Bu durum ABD'nin kendini zor bir durumda gördüğünün belirtisi olarak algılanmıştır. ABD kendisine muhalif olacak çevrelerin, örneğin,

11 Eylül 2001’de ABD’yi şok eden ve hızla bir “güvenlik devleti” haline sokan el-Kaide saldırısından sonra Bush döneminde, bu rahatsız edici imajlar tekrar hortlamıştır. Tek taraflılık, kendini dünyanın şerifi ilan etme, Avrupalı güçler dâhil diğerlerini küresel haydutlara karşı pısrık, salon centilmenleri olarak algılama bu dönemdeki önemli ABD tutumları arasında sayılabilir (Kagan, 2002).

ABD için esas problem, öz-ımaj ve diğerlerinin bakışı arasında giderek büyüyen bir uçurumda yatmaktadır. Özellikle Kuveyt Krizi’nden (1991-92) sonra, ABD’nin küresel imajı kibirli, petrol delisi, petrol olmayan bölgelerdeki sorunlara ve katliamlara göz yuman, emperyalist bir güç olduğu yönündedir. 2003 Irak Savaşı ile bu imaj daha da pekişmiştir. Dünyada, önemli bir kesime göre, Amerikalı kaba ahlaksız çıkarıcı ve açgözlüdür. Amerikan karşıtlığı küresel bir fenomendir ama bazılarına göre en güçlü tepki İslam dünyasındadır. Lewis (1990) ise 30 yıl önce Soğuk Savaş biterken, İslam dünyasının, Amerikan ve Batı karşıtlığının en fazla olduğu bölge olmadığını belirtmekteydi. Bunda, Irak savaşı dolayısıyla Amerikan karşıtlığının, ABD’nin daha önce görece popüler olduğu yerlere de yayılması (örneğin Endonezya’da 2002 ve 2003’te yapılan anketlerde ABD’ye olumlu bakanların oranı %61’den %15’e düşmüştür; aynı dönemde Fransa’da 2003’te %71 olan oran 2004’te %53’e düşmüştür) etkili olmuş olabilir (Pew Research Center, 2007).

Bazılarına göre “Amerika’nın dünyanın birinci gücü konumuna yükselişi, hayranlık, etkilenme, geniş çapta kuşku ve düşmanlık duygularının da yayılmasını tetikliyor”. Pek çoklarına göre, “Bugün küresel istikrarı tehdit eden yegâne unsur: Bir koruyucu yaratıyorum derken, bir sömürücü yaratmış olan Amerika’dır.” Benzer bir güvensizlik, Irak Savaşı konusunda Avrupa medyasındaki yazılarda da kendini göstermiştir. Savaşı, Avrupa gazete ve televizyonlarından izleyenler, çoğu Amerikalının izlediğinden çok farklı bir tabloya tanık olmuş, ABD’nin batağa saplanması neşeyle karşılanmıştır (Ceaser, 2003).

Özellikle kriz dönemlerinde ABD’nin kendine bakışıyla, diğerlerinin algısı arasındaki fark daha da açılmaktadır. Sadece ABD’de, Dünyanın Amerikan liderliğini arzuladığını ileri sürenler varken, diğer başka her

Müslüman Kardeşlerin, demokratik yollarla iktidara gelmesi ihtimaline karşı, prensipli bir şekilde her yerde her zaman demokratikleşmeyi desteklememektedir.

yerde Amerikan kibrinden ve tek taraflılığında bahsedilmektedir (Huntington, 1999). Amerikalılar uzun zamandır, kendilerinden daha büyük bir güçle tehdit edilmedikleri için bunun ne demek olduğunu pek anlamamaktadırlar. Bush döneminde ise bu tutum iyice belirginleşmiştir. Bush yönetiminin seçkinleri, ders almayı reddederek doğrunun, güçten bağımsız olmadığına altını çizen Foucault' u (1980) doğrularcasına "biz imparatorluğuz" demektedir (Kimer, 2011). Bu bağlamda, bir "İmparatorluk" olan ABD'nin "doğru" dediği, *doğru* kabul edilmeliydi. Oldukça dar bir dünya görüşüyle hareket eden Bush eliti, Amerikan askeri gücünün önünde çok az engel bulunduğunu düşünmekteydi; bu güç diktatöryel rejimleri yıkmakta, dünyada demokrasi ve özgürlüğü yaymak için kullanılmalıydı. ABD, aynı zamanda muhtemel bir küresel rakibin ortaya çıkmasını da engellemeliydi (Higley, 2006). Sorunu psikolojik kökenlerle açıklamaya çalışan bazılarına göre Amerikan karşıtlığı, kıskançlık, kızgınlık, muğlaklık ve hayallerin yıkılmasıyla ilgilidir (Naim, 2001).

ABD çok sık olarak, küresel genel eğilimlerle çatışmaktadır. Örneğin, neredeyse tüm dünyanın onayladığı İklim Koruma Antlaşması, nükleer testlerin yasaklanması, kara mayınlarının yasaklanması ve savaş suçlularının Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından cezalandırılması gibi konularda, kendine göre çeşitli dezavantajlarından korktuğu için "cangıl kurallarını uluslararası hukuka tercih etmektedir". Terörle savaş adı altında, insan hakları ihlallerini, Irak'ta ve Küba'daki hapishanelerde yinelemiştir (Fabbrini, 2003).

11 Eylül 2001 saldırısı sonrası, Arjantin'den Fransa'ya kadar 'mutluluk hissedem', "ABD'liler kendi acı ilaçlarından içmek zorunda kaldılar"; "kötü, ama hak ettiler" diyen kesimlerin varlığı ABD için iyiye işaret değildi (Naim, 2001). Bunun yanında, Amerikan karşıtlığı, sahip olunan kimliklerin değil, olayların ve politikaların bir sonucu olduğuna destek veren bir kanıt da hala Müslümanların çoğunlukta olduğu bazı yerlerde, Amerikan politikalarına yüksek oranda destek verilmesidir. ABD, Kosova'daki Arnavutlar, Kuveytli ve K. Irak'taki Kürtler arasında, %90'a varan onaylanma oranları yakalayabilmişti.

Avrupalıların belirli bir çoğunluğuna göre ABD'nin bu kadar fazla güç kullanması olayları çok basite indirgemesinden ve aşırı güç sahibi olmasından kaynaklanmaktaydı. ABD'nin zaman zaman çok ciddi imaj problemi olsa da pek çok Avrupalı müttefiki ABD'nin bazı temel kaygılarını

paylaşmaktadır. (Pew Research Center, 2006) Örneğin, Batılı hükümetler ve kamuoyları zamanla İran konusunda olduğu gibi, ABD'ye yakın bir tutum almaktadır. İran'ın nükleer silahlar edinmesine karşı çıkanların oranı Almanya, Japonya, Fransa ve İngiltere'de çok yüksek olmuştur.

Amerikan karşıtlığı dünyanın herhangi kritik bir bölgesinde artmasının önemli etkileri de bulunmaktadır. Yükselen Amerikan karşıtlığı terörist örgütlerin yeni üyeler bulmasını kolaylaştırmakta, toplumun diğer kesimlerinin bu teröristlere daha fazla barınma sağlamasının, siyasi ve ekonomik destek vermesinin önünü açmaktadır. Ayrıca, küresel iş birliği bu durumda daha zor sağlanabilmektedir. Tüm bunların kolaylıkla gözlenebildiği bölge olarak son on yıllarda cihatçılığın yükseldiği Orta Doğu ön plana çıkmaktadır.

Yakın Dönemde Kritik Bölge ve Aktörlerde Amerikan Karşıtlığı

Soğuk Savaş sonrası dönemde kısa bir süreliğine beliren tek kutupluluk, Putin'in yönetimi altında Rusya'nın tekrar toparlanması ve özellikle Çin, Hindistan gibi ülkelerin hızlı ekonomik büyümeleri, Avrupa'nın ABD'den nispeten bağımsızlaşması, genel olarak Batı'nın küresel ekonomik ağırlığının azalması gibi nedenlerle sonrasında bozulmaya başlamıştır. Haass'ın (2008) belirttiği gibi, yaklaşık son 10 yıldır dünyanın tek kutupluluktan ziyade kutupsuzluk (non-polarity) dönemine girmiş veya girmekte olduğu söylenebilir. Bu dönemde özellikle 11 Eylül sonrasındaki bazı gelişmeler küresel Amerikan karşıtlığının artmasında dönem dönem etkili olmuştur. Örneğin ABD'nin BM onayı olmadan tek taraflı bir şekilde yaptığı Irak müdahalesinde (2003), Almanya ve Fransa gibi büyük AB güçleri başta olmak üzere, pek çok Avrupa ülkesi ABD'den farklı düşünmüş, askeri destek vermemiştir. Buna karşın, İngiltere ile Polonya başta olmak üzere NATO üyelik sürecindeki pek çok Merkezi ve Doğu Avrupa (MDA) ülkesi ABD'yi desteklemiştir. Bu durum Irak'ın işgali ve sonrasında, ayrıca Afganistan'da 'terörle mücadele' konularında, AB ülkelerinin ABD'ye istediği desteği verip vermeme konusunda ikiye bölünmesine yol açmıştır (Brzezinski, 2009). Bu dönemde de ABD savaş suçları işlemekle veya ağır insan hakları ihlalleriyle suçlanmıştır. Guantanamo ve Ebu Gureyb gibi hapishanelerindeki ağır şekilde eleştirilen uygulamalar nasıl ki Amerika'nın ideallere bağlılık söyleminin altını oymuşsa, ABD

Ulusal Güvenlik Ajansı'nın Avrupalı Siyasi Liderleri dahi uzun yıllar boyunca dinlettiğinin ortaya çıkması da Avrupalı müttefiklerle diplomatik işbirliğini sekteye uğratmıştır (Bryant, 2015).

Son 10-15 yıla ve 'rakiplere' bakıldığında ayrıca özellikle Çin ve Rusya için genel bir değerlendirme yapılırsa, bu ülkelerin 'milli egemenlik kaygıları' yüzünden belirli oranlarda Amerikan karşıtı olan ülkeler arasında en önemlileri oldukları görülür. Bu ülkeler genel olarak, ABD dış politikasından hoşnut değillerdir ve O'nun kendi milli çıkarlarına zarar verecek şekilde tek taraflı, buyurgan bir seyir izlediğini düşünürler. Çin'in küresel önemi, nüfusu ve askeri gücü yanında, ekonomik kalkınması eski hızını biraz kaybetse de satın alma gücüne göre dünyanın en büyük ekonomisi olmasından kaynaklanır. Rusya, 2000 sonrası Putin döneminde 'tekrar ayağa kalktı' ve 'Küresel Güç' olduğu eski günlerine dönme çabası içerisindedir. Putin yönetiminin hamleleri, tekrar başat bir güç olmaya dönükken, ABD ve AB, Rusya'nın tarihsel nüfuz alanlarına da girdiği için 'tehdit' olarak görülmektedir (Oylupınar, 2017, s.117-180).

Son dönemde, örneğin 2014-2017 yılları arasında ABD hakkındaki olumsuz algıda çift haneli yükselişler vardır. NATO müttefiklerinde bile bu görülmüştür (Örneğin: Birleşik Krallık'ta, %42'den %64'e; İspanya'da, %44'den %67'e; Fransa'da, %41'den %56'ya ve Türkiye'de %36'dan %64'e). Latin Amerika ulusları Meksika (%41'den %59'a) ve Peru'da (%29'dan %49'a) olumsuz görüşler oldukça hızla yükselmiştir. Benzer biçimde Rusya'daki ABD'ye yönelik olumsuz tutum da yaklaşık 20 puan artmıştır (%55'den %64'e) (Globescan, 2017).

Diğer yandan, Amerikan karşıtı tutumlardaki artışlara rağmen ABD'nin küresel etkisi pek de azalmamaktadır. Diğer ülkelerle dikkatli bir şekilde asimetrik de olsa karşılıklı bağımlılıklar ve tarihsel ilişkiler çerçevesinde kurulan resmi bağlantıları devam etmektedir. Bir dizi ticaret anlaşması ve ittifakların yanı sıra ABD'nin 70 ülkede konumlu 800 askeri üssü, yıllardır süregelen etkisini idame ettirmektedir (Hussain, 2017). Yabancı hükümetler çıkarları için iyi ilişkiler korumaya dikkat etmektedirler. Bunun yanında kamuoylarında Amerikan karşıtlığı yüksek olmasına rağmen, birçok ülke ABD'nin dünyada liderlik etmeye devam etmesinin, iyi olacağı kanaatindedir (Pew Research Center, 2018, s.12).

Girişte belirtildiği gibi, yakın dönemde bazı kritik bölgelerdeki gelişmelere biraz daha detaylı bakmak faydalı olacaktır.

a) Avrupa

Bu dönemde, ABD tarafından bakıldığında yüksek politika meselelerinde AB bölünmüş ve etkisiz görünmektedir (Rynning, 2007). Avrupa'dan yük paylaşımı ve küresel öneme sahip konularda daha fazla destek bekleyen Amerikalı gözlemcilere göre Avrupalı ülkeler Soğuk Savaş bittikten sonra gerekenleri yapmaktan kaçındığı için yumuşak görünmekte ve dünyadaki sert güç gerçeklikleriyle yüzleşmemektedir (Kagan, 2002). AB üyelerinin çoğu, ABD istihbaratına da, Irak'taki kitle imha silahları iddiasına da güvenmemiş ve yüksek bir tehdit algılamamıştır (Wright, 2006). Avrupalılar, ABD'nin küresel sistemin lideri olmasını destekleseler de iş birliğine açık olmasını beklemekteydiler. ABD'nin, "siz olmadan da yapabiliriz, ama sizinle birlikte yapmayı tercih ederiz" tavrı, destek alabilmek için yanlış bir yol olmuştur (Talbot, 2008).

AB gösterilmek istenildiği kadar da zayıf olmadığını savunanlar da, AB'nin kendisine "en yakın tehdit" olan Rusya'nın ekonomik büyüklük bakımından yaklaşık 10 katı, nüfus bakımından 3,65 katı olduğunu dile getirmektedir (Fox ve Godement, 2009). Diğer yandan, Avrupa hala en önemli stratejik konularda bile ortak karar alamamaktadır. Son yıllarda Pentagon için 600- 700 milyar Dolarlık dev bütçeler ayıran ABD ile Avrupa arasında tarihsel bir askeri fark oluşmuştur ve Avrupa'nın küresel desteği önemini oldukça yitirmiştir (Dinç, 2017). Sonuç olarak Avrupalı Hükümetler, yıllardır müttefiklerine daha fazla danışan ve daha kibar davranan bir ABD arzulamaktaysalar da güvenlik alanında ABD'ye hala muhtaç bir Avrupa'nın olduğunu görmekte ve ABD ile ilişkileri bu çerçevede devam ettirmek istemektedirler. Japonya için de benzer bir durum vardır (Buruma, 2017).

b) Büyük Orta Doğu

Orta Doğu'daki Müslümanların arasında, pek çok örnekte görüldüğü gibi, ABD'nin, bölgenin kaynaklarını çeşitli mekanizmalarla sömüren, bölgeyi fakirleştiren, bunun için bölge aktörlerini birbirine düşüren, savaşlar çıkması için provoke eden, yanltan, kandıran ve zorlayan Batı kampındaki en önemli ülke olduğu algısı, Amerikan-karşıtlığını çok çeşitli formlarda beslemektedir.

ABD'nin bazı savunucularına göreyse, Müslüman ülkelerdeki Amerikan karşıtlığı, siyasi liderler tarafından, rejimlerin yetersizliklerinden dikkati dağıtmak için sinik bir manipülasyondan ibarettir (Islam, 2006). Nye'a (2018) göre küresel olarak artan Amerikan karşıtlığı, Amerika'nın yumuşak gücünün azalmasına, diğerlerini, politikalarının meşruluğu ve altını çizen değerlerin sağlamlığı konusunda ikna edememesine işaret eder. Diğer yandan Bernard Lewis'e göre, diğerlerinin Batı'ya karşı çıkması doğaldır. "Niye bize karşı çıkıyorlar" diye değil; "bize, niye saygı duymuyorlar" diye sormak daha doğrudur. Bazı gözlemcilerin iddia ettiği gibi, ABD'ye en fazla İslamcılar karşı çıkıyorsa, Mahmud Mamdani'nin de işaret ettiği gibi "bağlamsal değişkenler" radikal İslamcılığın yükselmesinde en başat rolü oynadığı unutulmamalıdır (Islam, 2006).

Körfez'deki güvenlik şemsiyenin esas taşıyıcısı ABD'dir; İngiltere ve Fransa gibi diğer bazı Batılı ülkeler de bu konuda aktiftir. Körfez İşbirliği üyeleri güvenlik konusunda Batı'nın (özellikle ABD'nin) yardımını ve himayesini istemeye devam etmektedir (Mitchell, 2002). Özellikle Orta Doğu'daki Arap coğrafyasında Amerikan karşıtlığının siyasi sonuçları orta ve uzun vadede oldukça ciddi boyuta varabilir. Eğer bölgede ABD, Ebu Gureyb ve Guantanamo'daki gibi uygulamalar veya Kudüs'ün İsrail'in başkenti ilan edilmesi gibi olumsuz gelişmelerle anılmaya devam ederse bunlar gelecekte ABD dış politikasının önünde önemli engeller oluşturabilir. Guantanamo ABD'nin Müslümanların hayatlarına hiç önem vermemesinin bir sembolü olarak görülmektedir. Bu da IŞİD gibi Amerikan karşıtı radikal örgütlerin eleman devşirmesini de kolay hale getirebilmiştir.

ABD'nin bölgede artan varlığı Arapların bu gücü tehdit olarak algılamasına yol açmıştır. Mısır'daki Arap ve Müslüman kimliği üzerinde olumsuz Amerikan etkisinden çok korkulduğu görülmektedir. Örneğin Mısırlıların %64'ü "Batının kültürel istilasının çok önemli bir sorun" olduğuna inanmaktadır. Arapların ve Müslümanların, Amerikalılardan ziyade, güce ve zorlamaya dayalı; ülkelerindeki baskıcı ve yolsuzluğa batmış rejimleri destekleyen ABD dış politikasından rahatsız oldukları söylenebilir. Diğer yandan Başkan Bush'un 'demokrasi' kelimesi İsrail'in bölgesel baskınlığının kabul edilmesi ve İslami değerlerin terk edilmesi için şifreli bir mesajdı. ABD bölgede sorunların arkasındaki olağan şüpheli

olarak öne çıkmakta ve gücü abartıldığı için pek çok sorunu da kasten çözmediği düşünülmektedir (Lynch, 2007, s. 200–203).

c) Rusya

Yukarıda bahsedildiği gibi, Putin döneminde Rusya oldukça iddialı bir dış politika ile tekrar dünyadaki birkaç başat güçten biri olmaya çalışmaktadır (Oylupınar, 2017: 117–180). Özellikle yakın çevresindeki gerekirse gizli veya açık güç kullanarak giriştiği politikalar ve siber yöntemler Rusya'yı tekrar Batı ile belirli oranlarda karşı karşıya getirmiştir. Örneğin, Rusya Ukrayna'ya yalnızca devam eden örtülü bir müdahaleyle yetinmemiş, Kırım'ı bu ülkeden koparıp ilhak etmiştir; ayrıca, ABD başta olmak üzere Batılı bazı ülkelerde siber yöntemlerle seçimlere müdahale ettiği ve çeşitli istihbarat faaliyetleriyle Rus muhalifleri ortadan kaldırdığı iddiaları vardır. Bunun sonucu olarak, AB, ABD ile beraber Rusya'ya sınırlı mali yaptırımlar uygulamaktadır. İkinci tepki askeri olarak gelmiş ve NATO, Doğu Avrupa'ya ve Baltık ülkelerine 4500 asker yerleştirmiştir. ABD Ukrayna'ya askeri yardıma başlamış, bölge ülkeleriyle tatbikatlar yapmaktadır. Son olarak, Rusya sınırına 30 bin ek NATO askeri yerleştirme kararı alınmıştır.

Bu bağlamda, Başkan Trump'ın, Putin'i ayrı bir yere koyma çabası, Onunla sorunları konuşarak halledebilecekleri söylemi ABD içerisinde büyük bir muhalefetle karşılaşmaktadır. Özellikle Rusya'nın seçimlere müdahale ederek Trump'ın seçilmesine yardımcı olduğu iddiası bu muhalefeti güçlendirmektedir. Kissinger gibi düşünürlerin, ABD ve Batı'nın uzun vadeli çıkarları için Rusya'yı Çin'den koparma tavsiyesi de pek işe yaramamaktadır.

d) Çin ve Asya

Küresel hegemonya mücadelesi için, ABD'nin karşısında yükselmekte olan esas rakibin Çin olduğu uzunca bir süredir konuşulmaktadır. Fakat kişi başı gelir veya teknolojiye liderlik gibi konularda Çin'in tam bir rakip olarak ortaya çıkışı için 20-30 yıl daha zamana ihtiyacı olduğu da sıklıkla dile getirilen başka bir görüştür. Yine de Çin'de gelişen Amerikan karşıt-

lığı, ABD için stratejik açıdan daha önemlidir ve biraz daha yakından izlenmesi gerekir.

ABD ile Çin'in aralarında kritik öneme sahip Tayvan meselesini anlamada temel iki konu öne çıkar; biri anlaşmaların ihlali, diğeri ise incitici duygulardır. ABD'nin Çin'den 'ayrılan' bir parça olan Tayvan'a silah satmaları ve siyasi destek verdikleri gerekçeleriyle kendileriyle olan temel anlaşmaları ihlal ettiği kanısına sahiptirler. Bu da Çinlilerde Amerikan karşıtı duygular gelişmesine neden olmaktadır (Johnston ve Stockmann, 2007: 177).

Çin'deki Amerikan karşıtlığında egemenlikçi bir refleksle belirli bir yükselme olmakla beraber, Çin ABD'ye açıkça meydan okumamaktadır. Bunun yerine nispeten barışçıl uluslararası ortamda ticaret savaşlarından kaçınarak kendini giderek daha da güçlü kılan ve sosyal açıdan da gerekli görülen ekonomik büyümesine odaklanmaktadır, ancak Trump'ın şahin politikalarıyla başlattığı ticaret savaşları Çin'i de artık karşı önlemler almak zorunda bırakmaktadır (BBC News Türkçe, 2018a).

Güncel Durum ve Küresel Amerikan Karşıtlığında Trump Etkisi

Bu kısımda geçtiğimiz 2 yıl içerisinde başkan seçilirken ve seçildikten sonra Donald Trump'ın Amerikan karşıtlığının yükselmesindeki küresel etkisi incelenecektir. Sistem gereği, tüm yetkiler onda toplanmasa da Başkan Trump Amerikan siyasetinde ve dış politikanın ana ekseninin belirlenmesinde en etkili figürdür. Başkan, Amerikan Hükümetinin odak noktası ve devleti temsil eden kişi olduğu için doğrudan onunla ilgili değerlendirmeler ve düzenli anketlerde sorular literatürde yaygın olarak bulunmaktadır.

Trump'ın "Önce Amerika" ve "Yeniden Büyük Amerika" ("*Make America great again*") gibi sloganları başkanlığının temelini oluşturmaktadır. Trump genellikle izolasyoncu, yabancılara ve ticarete kapalı bir politikayla, kendi ekonomik açıdan tedirgin ve dindar seçmen kitlesinin çıkarlarını korumaya odaklanmıştır (Stiglitz, 2018). Bunun sonucunda, Meksika sınırına duvar örme fikri, bazı Müslüman ülkelerden ABD'ye seyahatin kısıtlanması, ticaret antlaşmalarından ve diğer bazı önemli uluslararası anlaşmalardan tek taraflı çekilmeler gibi politikalar ortaya çıkmıştır. Orta Doğu'da bölgedeki müttefiklerinin de büyük teşvikiyle İran'ın izole

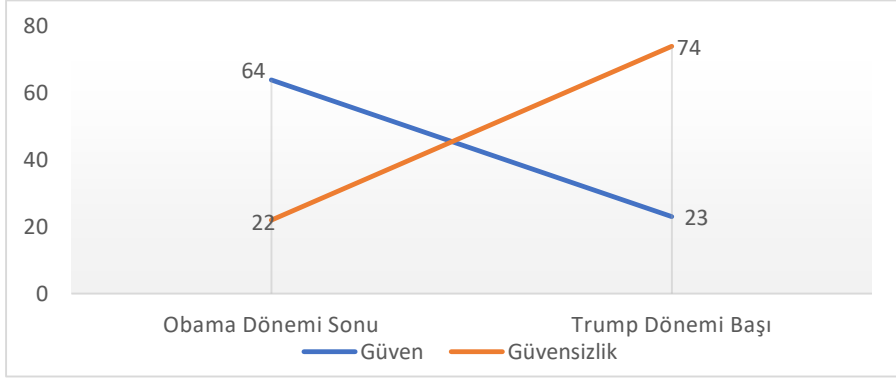
edilmesi devam etmektedir. Bölgede gerginliği tırmandırmasına ve Amerikan karşıtlığını artırmasına rağmen, ABD, Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıması ve büyükelçiliğini buraya taşımıştır.

Trump her ne kadar güçlü bir lider olarak görülse de dünya O'nu yeterince nitelikli görmemektedir. Araştırılan tüm kişisel özellikleri arasında Trump küresel olarak en çok 'kibir' yönüyle tarif edilmekte ve tanımlanmaktadır ki PEW araştırmasının yapıldığı 37 ülkede insanların %75'i bu şekilde görüş belirtmektedir (Pew Research Center, 2017a, s.48).

Obama Döneminden Trump Dönemine geçişle, Amerikan karşıtlığındaki artışla benzer oranda dünyada Amerikan Başkanına olan güvende müthiş bir azalma olmuştur.

Görüldüğü gibi Obama dönemi sonunda %64 olan Başkan'a güven, Trump dönemine geçişle beraber %23'e düşmüş, güvensizlik oranı da %22'den %74'e sıçramıştır. Son dönemlerde, Demokrat Parti'den başkan seçilen liderler, Cumhuriyetçi Partiye mensup başkanlara göre diğer ülke vatandaşları tarafından daha güvenilir bulunmaktadır. Cumhuriyetçi başkanların kendi seçmen kitlelerini tatmin edecek politikaları dış dünya tarafından daha saldırgan, bencil ve dışlayıcı bulunmaktadır (Pew Research Center, 2017a, s.3).

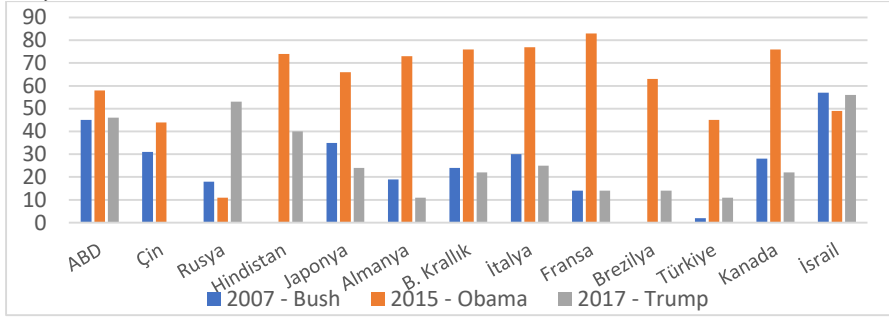
Grafik 1. 37 Ülkede Yapılan Ankete Göre, Başkan'a Duyulan Güven/ Güvensizlikteki Değişim Medyan³ Değerler (Obama-Trump) (Pew Research Center, 2017a: 3).

³ Medyan: Bir dağılımdaki tüm sayılar sıraya dizildiğinde tam ortada kalan değerdir. Araştırmalarda ortaya çıkan uç değerlerden arındırılarak dağılım hakkında daha iyi bir fikir vermesi açısından kullanılmaktadır.

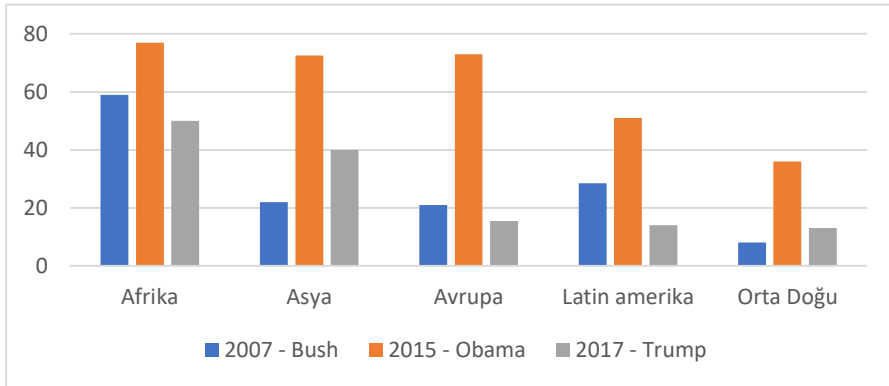
Bu olumsuz görüşler şüphesiz Amerikan karşıtlığını artışında önem arz eder. Aşağıdaki grafikte görüleceği üzere Rusya ve İsrail dışındaki tüm önemli aktörlerde Demokrat Partili Başkan Obama dönemindeki güven artışı oldukça manidardır.

Grafik 2. Bazı Önemli Aktörlerde ABD Başkanlarına Güven⁴

Trump'a en yüksek destek Filipinler, Nijerya, İsrail ve Rusya'dan gelmektedir (Destek oranları sırasıyla %69, %58, %56, %53) Buna karşın Meksika'daki destek sadece %5 ve İspanya'daki ise %7 oranında kalmıştır. Latin Amerika median %14, Avrupa %18'dir (Pew Research Center, 2017a: 35).

Grafik 3. Bölgeler Bazında ABD Başkanına Güven (Pew Research Center, 2017a, s.59).

⁴ Ülkeler kabaca güç sıralamasına göre verilmiştir. Hindistan ve Brezilya için 2007 yılına ait veri yoktur.

Tablo 2 incelendiğinde ‘Trump etkisi’ tüm dünyada bariz bir şekilde görülmektedir. Başkan Obama zamanında neredeyse tüm ülkelerde yüksek olan güven oranı, Trump’ın başkanlığının henüz ilk yılında yerini büyük bir güvensizliğe ve Amerikan karşıtlığında artışa bırakmıştır. En büyük güven azalımı Avrupa ülkelerinde olmuştur.

Tablo 2. Bazı ülkelerde, Dünya Meselelerinde Başkan Trump (2017, 2018) ve Obama Dönemlerindeki Güven (%) (Pew Research Center, 2017a: 4; 2018, s.32).

Ülke	Trump 2018	Trump 2017	Obama	Obama- Trump (2017) Fark
İsveç	17 ▲	10	93	-83
Hollanda	19 ▲	17	92	-75
Almanya	10 ▼	11	86	-75
Güney Kore	44 ▲	17	88	-71
Fransa	9 ▼	14	84	-70
İspanya	7 ↔	7	75	-68
Kanada	25 ▲	22	83	-61
Britanya	28 ▲	22	79	-57
Japonya	30 ▲	24	78	-54
Brezilya	16 ▲	14	63	-49
Meksika	6 ▲	5	49	-44
İtalya	27 ▲	25	68	-43
Endonezya	28 ▲	23	64	-41
Türkiye	--	11	45	-34
Filipinler	78 ▲	69	94	-25
Hindistan	--	40	58	-18
Vietnam	--	58	71	-13
Venezuela	--	20	26	-6
Nijerya	59 ▲	58	63	-5
Ürdün	--	9	14	-5
İsrail	69 ▲	56	49	+7
Rusya	19 ▼	53	11	+42

Bu çalışma sonlandırılırken yayınlanan son ankette Trump'a olan güven bir önceki yıla göre nispeten yükselse de bunun çok sınırlı oluşu genel bakışın değişmediğini göstermektedir. Dikkat çekici diğer bir nokta, Rusya'daki 2017 yılındaki büyük artışın ardından tekrar 35 puanlık düşüştür. Küresel medyan değerler karşılaştırıldığında yukarıdaki tabloda görülen bazı küçük artışlara rağmen, 2018 yılında araştırılan 25 ülkede Trump'a güvensizlik %70 dolaylarındadır.

Trump yönetiminin kendi seçmen kitlesini (Azarian, 2017) tatmin etmek için giriştiği politikalar küresel Amerikan karşıtlığını da belirli oranlarda artırmaktadır. Başkan Trump da kendi tabanında karşılık bulan göçün kısıtlanması hususunda "ABD bir göçmen kampı olmayacak." diyerek bu konudaki duruşunun değişmeyeceğini göstermiştir (Hürriyet, 2018).

a) Trump ve 'Müttefikler'

Donald Trump, ilginç bir şekilde Amerikan çıkarlarını müttefikler nezdinde de koruma girişimlerinde bulunduğu için müttefik kabul edilebilecek (AB üyeleri, Kanada, Japonya, Güney Kore vb.) ülkelerde de ABD'ye karşı güvenin azalmasına; güvenlik ve ticaret gibi bazı konularda sürtüşmelere neden olmuştur. Örneğin, Trump'ın NATO üyesi Avrupalı ülkeleri, bu ülkelerin pek tehdit algılamamasına rağmen, savunma harcamalarını milli gelirin %2'sine çıkarmaları için zorlaması ve gerekirse NATO'dan ayrılmakla tehdit etmesi, başta Fransa ve Almanya olmak üzere bu ülkeleri oldukça rahatsız etmiştir.

Trump, ABD'nin düşük gümrük duvarı, rakiplerinin uyguladıkları adil olmayan yöntemler gibi nedenlerle küresel ticarete büyük zarara uğradığını belirterek çelik ve alüminyum başta olmak üzere pek çok kalemde gümrük duvarlarını, liberal iktisatçıların bu politikaların bir bütün olarak ABD halkına zarar vereceği eleştirilerine rağmen, on milyarlarca dolarlık ek vergiye neden olacak şekilde yükseltmiştir. Bu yaptırımlara, başta AB, Çin, Kanada ve Türkiye olmak üzere muhataplardan karşı yaptırımlar gelmiştir. Burada önemli nokta, ABD'nin ek gümrük vergileri toplam ticaret hacimleri dikkate alındığında henüz küresel bir ticaret savaşı başlatacak kadar yüksek miktarlarda konulmamıştır.

Her ne kadar Trump yönetiminin politikaları, Almanya, Fransa, Hollanda ve İskandinav ülkeleri başta olmak üzere hemen hemen tüm AB üyelerinde ciddi rahatsızlık yaratsa da Joschka Fischer'in de (2016) belirttiği gibi ABD'nin stratejik liderliği olmadan Batı'nın bir bütün olarak ayakta kalamayacağına, Avrupa'nın böylesine büyük bir stratejik değişimle baş edemeyecek kadar güçsüz olduğuna dair geniş de bir kanaat vardır. Bir grup Alman dış politika uzmanı bu bilinçle, "Her şeye rağmen, Amerika" başlığıyla yayınladıkları bildirimde temelleri çok taraflılık üstüne kurulu ABD liderliğinde liberal dünya ve piyasa düzeni Trump'ın son zamanlardaki 'İlk önce Amerika' sloganı ve inancından ötürü belirli bir çökme tehlikesi altında olduğunu kabul etmekte ancak bu liberal düzenin aynı zamanda Alman özgürlüğü ve refahının temelini oluşturduğunu belirtmektedir. ABD'nin çekildiği bir Avrupa'da, eski şüphelerle yaralı bir Almanya etkili olamayacaktır. Bu açıdan Almanya, bir aktör olarak ABD'ye muhtaçtır; Avrupa kıtasının merkez ülkesi olarak kalabilmesinin yolu da ABD ile müttefikliğin devam etmesinden geçmektedir. Pek çok Avrupa ülkesine uyarlanabilecek bu ifadelerde açıkça görüldüğü gibi çoğu Avrupalı ülkeler ABD'ye birçok yönden muhtaç durumdadır (Erlanger, 2017).

Diğer yandan, ABD'nin muazzam gücü üzerinde kontrollerinin geçen on yıllarda azalması ve Trump döneminde neredeyse sıfırlanmış görünmesi Avrupalıları rahatsız etmektedir. Trump'ın diplomasi dışı ağır eleştirileri bazı Avrupalı liderler için birer uyarı ikazı niteliğindedir. Örneğin güvenlik konusunda ABD'ye artık eskisi kadar güvenilmeyeceği ortaya çıktığı için hem Fransa Cumhurbaşkanı Macron hem de Almanya Başbakanı Merkel Avrupa'nın bu konuda artık daha fazla inisiyatif alması gerektiğini belirtmişlerdir (Reints, 2018; Witte ve Birnbaum, 2018). Ticaret sürtüşmelerinde de Almanya, AB üyelerine teker teker masada güçsüz konumda kalmamak için ABD'ye karşı (aynen Çin'e karşı olması gerektiği gibi) birlikte hareket etme çağrısı yapmıştır.

Avrupa'dan bakınca, Trump hem AB hem de diğer kritik siyasi konularda (örneğin NATO, uluslararası ticaret) tehlikeli bir şekilde bilgisiz görülmektedir. Avrupa ve ABD arasındaki ilişki de şüphesiz yükselen sağ popülist dalgadan çok derin etkilenebilir. Pew (2018, s.8,32) araştırmasında sağcı popülist partilerin ülkenin genel kanısına zıt olarak Trump'a olan güven seviyelerinin ortalama olarak 16 puan daha yüksek olması bu

görüşü doğrular niteliktedir. Düşük ihtimalle de olsa, Trump'ın popülist söylemini uygulamaya geçirmesi halinde Transatlantik 'çatlağın' daha da derinleşmesi beklenebilir. Şu ana kadar, Trump yönetiminin oldukça ağır eleştirilerine Avrupalı liderlerin ılımlı ancak kararlı tepkiler verdikleri görülmektedir.

Avrupalı müttefikler güvenlik konusunda da görüş birliği içerisinde değildir. Polonya, İsveç ve Baltık Cumhuriyetleri gibi Rusya'ya yakın ülkeler, NATO şemsiyesi altında Amerikan garantisinin devam etmesini açıkça arzulamaktadırlar. İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Almanya gibi Batı Avrupalı ülkelerse güvenlik alanındaki iş birliğinde daha ziyade uluslararası teröre karşı istihbarat paylaşımı ve kontrolsüz göçe karşı ortak mücadeleyi daha çok önemsemektedirler (Dinç ve Esentürk, 2018).

Aslında, tarihsel olarak özünde Batı tarafından kurulan düzene karşı yeni ortaya çıkan güç merkezleriyle rekabet edebilmek, ABD ve Avrupa nüfusunun refahını korumak ve artırmak, göç, iklim değişikliği, kaynak kıtlığı, kitle imha silahlarıyla mücadele gibi küresel krizlerle mücadele edebilmek için AB ve ABD arasındaki hem riskleri hem de imkânları beraberinde getiren bir iş birliği bloğuna ihtiyaç devam etmektedir. Diğer yandan AB hala kendisinin ve Avrupa'nın güvenliğini, örneğin Rusya'dan kaynaklanan bazı tehditlere karşı tam olarak sağlayamamaktadır. Bu durum, Orta Doğu'dan kaynaklanan terör ve göç gibi tehditler için de, Balkanlar'da yaşanabilecek yeni bir çatışma için de geçerlidir. Dolayısıyla, Avrupa güvenliğinde NATO (ABD) hala merkezi önemini korumaktadır.

Asya'daki müttefik ve dost ülkelere bakıldığında da Avrupa'dakine benzer bir durum olduğu ileri sürülebilir çünkü 2. Dünya Savaşı sonrasında oluşan yapı ve nüfuz bölgeleri burada da büyük ölçüde devam etmektedir. Örneğin Japonya ve Güney Kore'nin ABD'nin taşıdığı güvenlik şemsiyesine ihtiyacı devam etmektedir. Bunun karşılığında her iki ülkede ABD ile hükümetler arası ilişkileri sıcak tutmak için oldukça dikkatlidir. Japon Başbakanı Abe'nin, Trump seçildikten sonraki ABD ziyaretinde, Japonya'nın ABD'ye Trump'ı memnun edecek büyüklükteki cömert yatırım planlarını ilan etmesi bu ülkelerin ne denli bu şemsiyeye ihtiyaç duyduklarını göstermektedir (Rodionova, 2017).

Orta Doğu'da da ABD, Soğuk Savaş sonrasındaki bazı iniş çıkışlara rağmen hala açık ara en etkili dış güçtür. Bölgedeki kamuoylarında özellikle Araplar arasında Amerikan karşıtlığı yüksektir fakat bu Arap hükümetlerinin büyük çoğunluğu, gerek bölgedeki süregelen karışıklık ve savaşlar gerekse de İran'ın bölgede baskın güç olma çabaları gibi nedenlerden ötürü hala ABD ile çok sıkı bağlara sahiptirler. Gerek ABD gerekse de Sünni Araplar tarafından İran'ın çevrenmesi ve nükleer silahlara sahip olmak gibi hırslarının kontrol altında tutulması bölgesel öncelikler arasındadır. ABD'nin bölgesel güvenlik şemsiyesini taşıması karşısında bölge ülkelerinden silah satışı vb. yöntemlerle refah transferi İran'ın çok büyük tepkisini çekmektedir. İran dini lideri Ayetullah Hamaney bu durumu ABD'nin, Suudi Arabistan'ı "damızlık inek gibi" sağması ve İran'a karşı kışkırtması şeklinde tasvir etmiştir (Hürriyet, 2017).

b) Trump ve 'Rakipler'

Trump yönetimi, küresel hegemonya açısından iki önemli rakip Rusya ve Çin için ilk başlarda farklı politikalar izlemeye çalışmıştır. Trump, Putin'i 'ayrı bir yere koymak' için ve güçlü biri olarak tasvir ettiği Rusya lideriyle kişisel yakın bir 'ikili' ilişki kurmak için çok açık girişimlerde bulunmuştur. O kadar ki bu girişimleri kısa bir süreliğine de olsa Avrupa'nın yine pazarlık konularından birisi olacağı, ikinci bir Yalta Konferansı olasılığı şüphelerini doğurmuştur (Stiglitz, 2018). Diğer yandan, Rusya'ya temkinli yaklaşan genel ABD devlet duruşundan çok bariz bir şekilde ayrıldığı için bu durum 'acaba Rusya'nın elinde Başkan Trump'ı siyasi açıdan zora sokacak bilgiler mi var' sorularına neden olmuştur. Fakat özellikle, Rusya'nın ABD seçimlerine siber yollarla müdahale edip etmediğine yönelik FBI soruşturmasının da zorlamasıyla Başkan Trump Rusya'ya karşı tavrı almak zorunda kalmıştır.

Öte yandan, Trump, en baştan itibaren özellikle ekonomi konularında kendi seçmen kitlesini koruyacağını söylediği için, büyük ticarete cari açık verdiği ve ABD'de istihdam sağlanmasının önünde engel gördüğü politikalar izleyen ülkelere karşı (Çin, Almanya, Meksika vb.) en başından cephe almıştır. Gerçekten de özellikle işçilik ücretlerinin çok daha düşük olduğu ülkelerle girişilen ticaret ABD'nin önemli eyaletlerinde seçmen

davranışlarını etkileyecek kadar negatif etkilere sahiptir (Autor, Dorn, Hanson ve Majlesi, 2016).

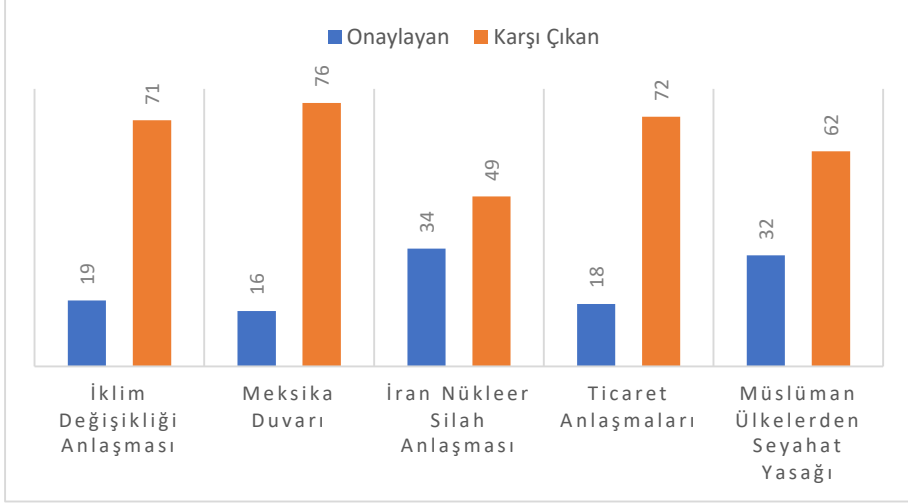
Buna karşın, Çin yönetimi de ilk başlarda Almanya, Japonya gibi ticari devlere benzer şekilde ABD'ye karşı ılımlı ve dikkatli bir dil kullanarak, küresel serbest ticaretin devamından yana olduklarını açıklamıştır. Trump'ın Çin ziyareti sırasında jet motorlarından, araba parçalarına ve doğalgaza kadar 200 milyar dolarlık ticari ön anlaşmalar imzalanmıştır.

Fakat Trump yönetiminin Çin'in ABD'ye karşı verdiği cari fazlalığı azaltmakta kararlı olduğunun görülmesi ve birbiri ardına açıklanan ek gümrük vergileri, ilişkilerin söylem düzeyinde de olsa biraz sertleşmesine neden olmuştur. Xi, Deng'e göre daha cesurca hareket etmekte ve "Çin'in zamanı geldi" gibi açıklamalar daha sıklıkla yapılmaktadır. Diğer yandan Xi yönetimi altında Çin'in Amerikan tesirine daha da açık hale geldiğini öne sürülmektedir. Resmi medya da ABD siyasal sistemini ve yönetimini daha sert bir biçimde eleştirmekte ve Amerikan karşıtı duyguları körüklemektedir (The Economist, 2017). Kendi lehlerine olan mevcut ticari ilişkilerin Trump'ın son dönemlerde giriştiği ticaret savaşları dolayısıyla bozulabilecek olması Çin mediasında Trump'a yönelik eleştirileri oldukça artırmıştır (Reuters, 2018).

c) Bazı Trump Politikalarına Küresel Tepkiler

Trump yönetimi'nin bazı politikalarının Küresel Amerikan karşıtlığını arttırmakta özellikle etkili olduğu söylenebilir. Bu bölümde bu politikalar ve bunlara karşı küresel tepkiler ele alınacaktır. Trump, diğer ülkelere ve uluslararası sisteme orantısız zarar verecek bile olsa Amerikan çıkarlarını önceleyen adımları atmakta tereddüt etmemektedir. Korumacı bir siyaset yürüten Trump, ABD ekonomisine zarar verdiği düşüncesiyle Paris İklim Anlaşmasından çekilmiştir. Trump, sağcı, popülist çizgide hareket ederek iktisadi liberal politikalar yerine ticaret savaşlarını başlatıp ABD ekonomisini güçlendirerek kendi seçmen kitlesinin desteğini artırmayı amaçlasa da aşağıdaki tabloda görüleceği gibi küresel toplum bu gibi politikalarına büyük oranda olumsuz yaklaşmaktadır.

Grafik 4. Başkan Trump'ın 5 Büyük Politikasının Onaylanma Oranları (%) (Pew Research Center, 2017a, s. 9)

Burada gözden kaçmaması gereken bir faktör de diğer küresel aktörlerin liderlerinin de yüksek güvenilirlik puanları almamasıdır. Anketin düzenlendiği 37 ülkede, medya olarak %28 Xi'ye, %27'de Putin'e güvenmektedir. Angela Merkel'e güven duyanlar %42, duymayanlar %31 oranındadır. Avrupa'da Merkel'e güvenenlerin medyanı % 60'dır (Pew Research Center, 2017a, s. 8).

ABD'nin yumuşak gücünün bazı yönleri diğerlerine nazaran daha güçlü küresel cazibeye sahiptir. Halk olarak ABD'liler, ülke olarak ABD'den daha popülerdirler. Asya ve Avrupa'da özellikle yaygın olan bu olumlu algı Türkiye, Ürdün Lübnan gibi Orta Doğu ülkelerinde tam tersi durumdadır. Sadece insanları değil bunun yanında müziği, filmler ve televizyonuyla Amerikan popüler kültür ürünleri anketteki ülkelerin büyük çoğunluğu tarafından beğeni almaktadır. 37 ülkeden 30'unda deneklerin yarısından fazlası Amerikan kültürel ürünlerini (filmler, müzik, televizyon programları) beğendiklerini söylemişlerdir. Özellikle Avrupa'da bu ürünleri beğenme oranları çok yüksektir: İsveç (%88), Hollanda (%82), Avustralya (yaklaşık %80), Japonya ve Filipinler ve Japonya (yaklaşık %70). Buna karşın Müslüman çoğunluğa sahip olan 6 ülkede bu oran %40

seviyesine düşmektedir. Amerikan kültürünü sevmelerine rağmen insanların küresel medyan olarak %54'ü bunun ülkelerinde yayılmasını kötü bir şey olarak görmektedir. Yine demokratik fikirleri onaylayan deneklerin Amerikan tipi demokrasiye yaklaşımları da ikirciklidir. Küresel medyan olarak %43 onay verirken %46 onaylamamaktadır. (Pew Research Center, 2017a, s.12, 32).

Avrupa'da ABD'ye en olumsuz bakanlar şu şekildedir: Almanya %62, İspanya %60, Hollanda %59; olumlu bakanların oranı Kanada'da sadece %43 ve Rusya'da %41 seviyesindedir. Şu ülkelerde ABD'ye olumlu bakanların oranları çok yüksektir: Vietnam (%84), Filipinler (%78) ve Güney Kore (%75). Japonların da çoğunluğu olumlu yönde görüş belirtir (%57). Avustralya halkı ise bu konuda ikiye bölünmüştür (%48 olumlu, %48 olumsuz). Hindistan'da halkın yarısı (%49) olumlu görüş belirtmişse de %42 oranında fikir beyan etmeyen bir kesim bulunmaktadır. Orta Doğu bölgesinde istisnai bir şekilde, her on İsrailiden 8'i (%81) ABD'ye olumlu bakmaktadır. Lübnanlıların %34'ü, Tunusluların ise %27'si ABD hakkında olumlu kanaate sahiptir (Pew Research Center, 2017a, s.18).

ABD'ye yaklaşımda ideoloji de önemli bir faktördür. Genel olarak sağ görüşü benimseyenler sol görüşlülere göre daha olumlu fikirlere sahiptirler. Venezuela'da bu fark oldukça yüksek biçimde gözlenmektedir (%64'e karşın %22 olumlu görüş). 18-29 yaş arasındaki kişilerde ABD diğer yaş gruplarına oranla daha yüksek popülerliğe sahiptir. Bir diğer önemli bir faktör de cinsiyettir. Genel olarak erkekler kadınlara göre ABD'ye daha olumlu bakmaktadır. Cinsiyetler arası bakış farkı İsveç'te %19, Almanya'da %15 ve Hollanda'da %12'dir. Dinsel ve etnik farklılıklar da ABD'ye bakışta önemli faktörlerdendir. İsraili Yahudilerin %89'u ABD'ye olumlu bakarken bu oran Araplar arasında %51'de kalmaktadır. Nijeryalı Hristiyanların %75'i olumlu bakarken Müslümanların %64'ü, Lübnanlı Hristiyanların %59'u, Sünnilerin %36'sı ve Şiilerin sadece %7'si ABD'ye olumlu bakmaktadır. (Pew Research Center, 2017a, s.20-22)

Avrupa uluslarındaki ABD hakkındaki olumlu görüşler George W. Bush döneminden sonra olumsuz tutumun gerisine düşmüştür. PEW araştırmasındaki 37 ülkenin yarıdan fazlasında bu görüşler Obama döne-

mine göre çift haneli düşüşler yaşamıştır. Geçmişte olumlu ABD görüşlerinin yoğunlukta olduğu Avrupa ülkeleri⁵ (Fransa, Almanya, Polonya, İspanya ve Birleşik Krallık medyanları: %52 olumsuz, %46 olumlu) olumlu dan çok olumsuz görüş belirtmişlerdir. Sadece Rusya'da 26 puan artışla (%15'ten 41'e) tersine bir durum gözlenirse de 2018 araştırmasında bir önceki yıldaki artışın %26 seviyelerine gerilediği görülür (Pew Research Center, 2017a, s.22; 2018, s.19).

Avrupalılar da Amerikalılara karşı oldukça olumlu bakmaktadırlar: İsveç (%80), Polonya ve Birleşik Krallık (%74), Fransa (%73) ve Hollanda'daki (%71) kamuoyları yüksek oranlarda olumlu görüşlere sahiptirler ki bu oran Rusya'da bile %56 civarlarında gözlenmiştir. PEW anketinde yer alan Nijerya'nın %70'lik bir oranla içinde bulunduğu 6 Afrika ülkesindeki çoğunluk Amerikan halkını olumlu görmektedir. Fakat rakamlar 2013 ve 2017 yılları arasında büyük düşüşler yaşamıştır. Örnek olarak Gana'da 27 puan, Senegal ve Kenya'da da 21 puanlık azalışlar gösterilebilir. Latin Amerika ülkeleri Kolombiya, Peru, Brezilya ve Venezuela kamuoylarının en az yarısı Amerikan halkına olumlu duygulara yaklaşırken Şili, Meksika ve Arjantin'de bu oranlar sırasıyla %48, %41 ve %39 oranından gerçekleşmiştir. Buradaki önemli nokta Amerikalılar hakkındaki olumlu görüşlerde yaşanan Meksika'daki 18, Şili ve Brezilya'daki 16 puanlık düşüştür. Diğer bir bölge olan Orta Doğu'da ABD imajına benzer şekilde Amerikan insanları İsrail (%76) hariç olumlu bir imaja sahiptir. Amerikalılara olumlu bakanların oranları Lübnan'da %43, Ürdün ve Tunus'ta %37 ve Türkiye'de sadece %24'tür (Pew Research Center, 2017a, s.24- 25).

Avrupa'da Amerikan tipi demokrasi anlayışına olumlu bakanların medyanı %42'dir. Buna 2012'den beri %9 ve 8'lik düşüşlerle sırasıyla Fransa %34 ve Almanya %37'lik olumlu görüşlerle dâhildir. Diğer Avrupa ülkeleri İtalya (%53) ve Macaristan (%52) da bu tip demokrasiye destek vermektedirler. Britanyalılar ise bu konuda ikiye bölünmüş durumdadırlar; %43'ü Amerikan demokrasi algısını beğenirken %44'lük bir kesim tam aksi yönde görüş belirtmektedir. Asya-Pasifik bölgesinde Güney Kore

⁵ PEW 2018 araştırmasında söz konusu Avrupa ülkeleri medyanları %52 olumsuz, %43 olumlu olarak bulunmuştur.

(%78), Vietnam (%69), Japonya (%63) ve Filipinler’de (%57) bu tip demokrasi beğenilse de Endonezya’da oran %35’e düşmektedir. Orta Doğu’da İsrail (%65) ve Lübnan (%52) farklılaşsa da Ürdün (%43) ve Tunus’ta (%41) Amerikan demokrasisini sevmeyenlerin oranı daha yüksektir; Türkiye’de sevenler sadece %23’tür. Ruslar da %61 oranında ABD hükümetinin Amerikalıların şahsi özgürlüğüne saygı gösterdiğine inanmaktadır (2015’te bu oran %41’di) (Pew Research Center, 2017a, s.29, 31).

Trump politikalarına karşı Küresel tutum: Yukarıda Grafik 4’de görüldüğü üzere küresel medyan olarak %76 Meksika ile ABD arasına yapılacak duvarı onaylamamakta, sadece %16’sı olumlu bulmaktadır (%85 medyanla Avrupa ve Latin Amerika bu konuda en negatiftir). Söz konusu duvarın muhatabı Meksikalılardan karşı çıkanların oranı da %94’tür. Bu konuda en fazla destek Ürdün (%44) ve İsrail’den (%42) gelmektedir. Ülkeler ABD’nin çevre konularındaki duyarsızlığını da tasvip etmemektedir: Trump yönetimin Paris İklim Antlaşmasından çekilmeden önce yapılan araştırmaya göre böyle bir hareketi %71, herhangi bir uluslararası anlaşmadan çekilmeyi %72 oranında küresel medyanın onaylamayacaklarını belirtmişlerdir. Batı Avrupa kamuoyları en az %90 oranında ABD’nin atacağı İklim Anlaşmasına dair bir adıma karşı çıkmaktadırlar. Benzer biçimde Trump daha ilk haftasında ABD’nin Trans-Pasifik Ortaklık antlaşmasından çekileceğini duyurmuştu (Pew Research Center, 2017a: 40, 41, 43). Nitekim 4 Şubat 2016 tarihi itibarıyla dâhil olunan bu ortaklıktan 23 Şubat 2017 günü ABD’nin bir mektubu ile ayrılmış ve ortaklığı büyük bir karmaşanın içine itmiştir (BBC News, 2017).

Göçün Kısıtlanması: Trump yönetiminin, özellikle Müslüman çoğunluğa sahip bazı ülkelerden ABD’ye yönelik göçü kısıtlamak için yaptıklarını 37 ülkede küresel medyan olarak onaylayanların yaklaşık 2 katı (%62) onaylamamaktadır. Avrupa, Afrika, Latin Amerika ve Asya bölgelerinde ankete katılanların yaklaşık üçte biri seyahat yasağını destek vermektedirler. Müslüman çoğunluğa sahip ülkelere getirilen bu vize kısıtlamasını destekleyen ülkeler özelinde en yüksek destek %70 ile mültecilere yapılan kötü muameleler ile çoğu defa gündeme gelen Macaristan ve %56 ile Polonya’dır. Diğer destekçilerin oranları şu şekildedir:

Tablo 3. Bazı Küresel ve Bölgesel Güçler¹² ve ABD'ye Karşı (Güncel) Tutumları

	Nüfus ⁶ Milyon kişi	GSYİH Nominal ⁶ Trilyon \$	GSYİH SGP ⁶ Trilyon \$	Askeri Har- camalar 2017 ⁷ Milyar \$	Askeri ve Dev- let Harcama- ları Oranı 2017 ⁷	ABD'ye karşı tutumu nasıl ta- nımlanabilir?
ABD	327	19.36	19.36	609.8	%8.8	-
Çin	1391	11.94	23.12	228.2	%6.1	Potansiyel He- gemon/ Yumu- şak Dengeleme
Avrupa Birliği	516	16.52	19.97	258.7 ⁸	%3.38	Destek / Yumu- şak Dengeleme / Kısmi Ekono- mik Sürtüşme
Rusya	146	1.46	4	66.3	%12	Rakip / Bölgesel Aktif Denge- leme
Hindistan	1332	2.43	9.447	63.9	%9.1	Orta Derecede Destek – Bazı konularda Sür- tüşme
Japonya	126	4.88	5.405	45.4	%2.6	Destek
Almanya	82	3.65	4.15	44.3	%2.7	Destek /Kısmi Ekonomik sür- tüşme
Birleşik Krallık	65	2.56	2.88	47.2	%4.7	Yüksek destek
İtalya	62	1.92	2.307	29.2	%3.1	Destek/ Kısmi Ekonomik sür- tüşme
Fransa	67	2.57	2.826	57.8	%4	Yüksek Destek
Brezilya	207	2.08	3.219	29.3	%3.7	Destek
Körfez İş- birliği Konseyi ⁹	54	1.50	3.46	126.7 ¹⁰	%21,3 ¹¹	Yüksek Destek

⁶ CIA The World Factbook (2018)

⁷ SIPRI (2017), Military Expenditure Database

⁸ AB üyesi ülkelerin ortalamalarıdır. SIPRI (2017) verileri yazarlar tarafından hesaplanmıştır.

⁹ Nüfus, GSYİH Nominal ve SGP verileri [Wikipedia \(2018b\)](#)

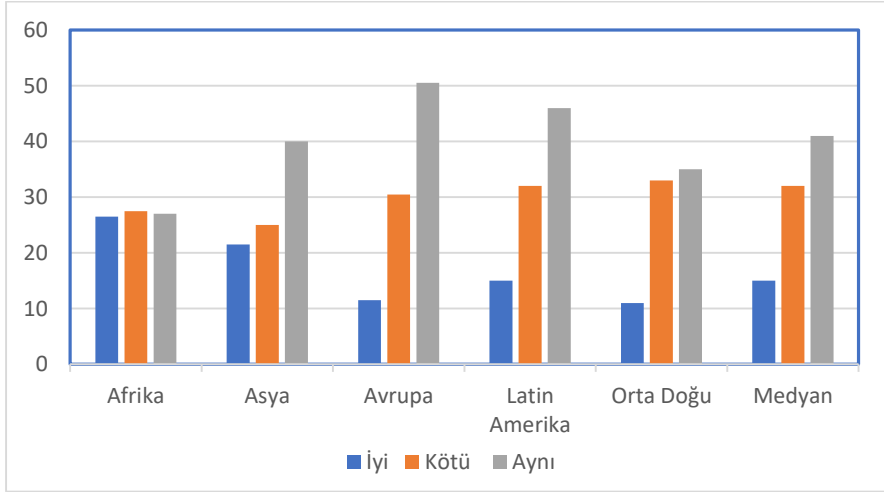
¹⁰ Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) askeri harcamaları için SIPRI verisi olmadığı için yazarlar tarafın-
dan yaklaşık olarak bulunmuştur. Katar için bkz. [www.trade.gov/topmarkets/pdf/Defense_Mid-
dle_East.pdf](#). BAE için bkz. [tradingeconomics.com/united-arab-emirates/military-expenditure-percent-of-
gdp-wb-data.html](#)

¹¹ SIPRI verileri Katar ve BAE verilerini kapsamadığından yazarlar tarafından yaklaşık olarak bulunmuştur.
Katar için bkz. [www.arabianbusiness.com/politics-economics/397110-uae-federal-government-expen-
diture-reached-1322b-in-2017](#). BAE için bkz. [www.reuters.com/article/us-qatar-budget/qatar-2018-
budget-sees-modest-rise-in-spending-marginally-smaller-deficit-idUSKBN1E70YL](#)

Vietnam %47, Avustralya ve Yunanistan %45 ve İtalya %43. Buna karşın geniş bir göçmen kitlesine sahip Ürdün (%96), Lübnan (%88) ve Senegal (%82) gibi ülkelerde ise geniş kesimlerden itiraz almaktadır (Pew Research Center, 2017a, s.43). Tüm bu yukarıdaki tartışmalar ışığında ABD'ye karşı bazı küresel ve bölgesel güçlerin¹² güncel tutumları aşağıda bir tablo halinde özetlenmeye çalışılmıştır.

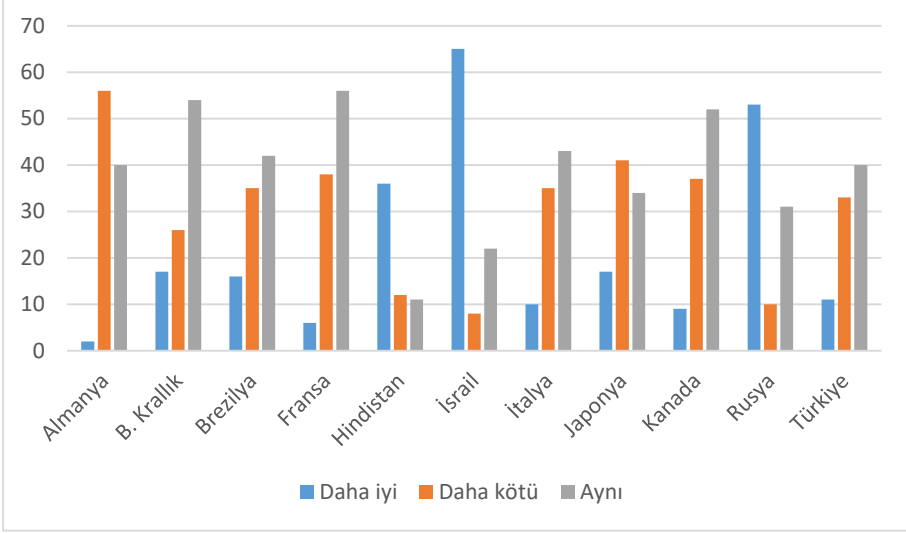
Unutulmaması gereken bir nokta da ABD'nin, başkandan daha büyük, oturmuş demokratik bir sisteme sahip olduğudur. Bunun da etkisiyle, Trump yönetiminin politikalarına olan yaygın karşıtlığa ve yeni Amerikan liderine olan güvensizliğe rağmen genel olarak ABD ile olan ilişkilerin gelecek birkaç yıl içinde fazla değişmeyeceğine inanılmaktadır (özellikle Avrupa'da) (küresel medyan %41). Sadece %15'lik bir kesim, ilişkilerde gelişme beklerken %32 ilişkilerde kötüleşme beklemektedir. Aşağıdaki iki grafikte ABD ile ilişkilerin geleceğinde küresel beklentiler görülmektedir.

Grafik 5. Bölgeler bazında ABD ile İlişkilerin Geleceğine Yönelik Beklentiler (%) (Pew Research Center, 2017a, s.96)

¹² ABD'ye karşı tutumları kritik küresel veya bölgesel öneme sahip olan ülkeler seçilmeye çalışılmıştır. Bu ülkelerin veya ülke gruplarının tablodaki sıralaması yapılırken kabaca bir güç sıralaması yapılmaya çalışılmıştır. olup, bu konudaki bazı sıralamalar için bkz. örneğin www.globalfirepower.com/countries-listing.asp; The Composite Index of National Capability (2007 verisi) Wikipedia (2018a).

Grafik 6. Seçilmiş Bazı Ülkelerde ABD ile İlişkilerin Geleceğine Yönelik Beklentiler (%) (Pew Research Center, 2017a: 96)

Sonuç

Amerikan karşıtlığı hem küresel siyasette hem de ABD dış politikasının formüle edilmesinde önemli güncel bir sorun olmaya devam etmektedir. Çalışmanın başında incelenen tipolojiler içerisinde en fazla, Rusya, Çin, İran ve son zamanlarda Türkiye gibi ülkelerde görülen Egemenlikçi-Miliyetçi Amerikan Karşıtlığının yaklaşık son 10 yıldır dünyanın tek kutupluluktan ziyade kutupsuzluk dönemine girmiş veya girmekte olduğu dönemde ABD için önemli olmaya başladığı ve gelecekte de daha da kritik olacağı söylenebilir. Özellikle 11 Eylül sonrasındaki bazı gelişmeler küresel Amerikan karşıtlığının artmasında dönem dönem etkili olmuştur. Radikal Amerikan karşıtlığının da Orta Doğu'da ve Afganistan'da özellikle devlet dışı radikal örgütlere destek veren kesimler arasında hala canlı olduğu söylenebilir.

Amerikan karşılığında önemli bir nokta Amerikan halkının, ABD hükümetinin dış politikalarına göre dünyada daha fazla sevilmesi ve onay-

lanmasıdır. Diğer yandan ABD hükümeti yapılan kamuoyu yoklamalarında özellikle Başkan Trump'ın seçilmesinden sonra oldukça fazla güven kaybına uğrasa da bu durum, ikili ilişkilerde çok daha stratejik düşünmek zorunda olan ilgili ülkelerin hükümetlerinin tavırlarına yansımamıştır. 2. Dünya Savaşı sonrasında özellikle Batı blokunun lideri olarak ortaya çıkan ABD'nin uzun yıllara dayalı müttefiklerle siyasi ve ekonomik ilişkiler kurma çabası zamanla Avrupa Orta Doğu ve Uzak Doğu gibi bölgelerde kendisine özellikle güvenlik açısından dayanmak zorunda olan bir dizi ittifaklar sistemi yaratmıştır. Bu bölgelerdeki pek çok ekonomik açıdan güçlü müttefikin ABD politikalarına orta ve yüksek derecede destek vermeye devam ettikleri görülmektedir. Bu açıdan, özellikle Trump döneminde biraz daha artan Amerikan karşıtlığı ABD için alarm zillerini çaldırarak seviyeye henüz ulaşmamıştır. Bu durumun istisnaları, daha yakından izlenmesi gereken Rusya ve Çin'deki yükselen Amerikan karşıtlığı olabilir. Çalışmalardaki veriler incelendiğinde gözden kaçmayacak bir faktör de Rusya ve Çin gibi ABD'ye küresel veya bölgesel meydan okuyabilecek diğer küresel aktörlerin liderlerinin de Trump gibi, yüksek güvenirlilik puanları almamasıdır. Diğer bir deyişle, Amerikan hükümetine olan tepkilerin artması alternatif bir liderlik arayışına dönüşmemektedir.

Özellikle, Orta Doğu'daki Amerikan karşıtlığının daha da yükselmesi bölgede zaten yüksek olan tansiyon dikkate alındığında ABD çıkarlarına zarar verebilecek boyutlara ulaşabilir. Şu anda pek ihtimal verilmese de ABD'nin Trump yönetimi altında daha da hırçınlaşması, Avrupa ile ilişkileri daha da zorlaması, küresel bir ticaret savaşı başlatması gibi gelişmeler küresel Amerikan karşıtlığını tüm dünyada daha da artırabilir. Diğer yandan ABD'nin Avrupa'yı sinirlendirmesine ve baskı kurmasına rağmen Avrupalıların başka eksene kayması olası görünmemektedir. Burada özellikle, verilen tablolardan da kolayca anlaşılacağı gibi Avrupalıların Amerikan halkı ve hükümeti arasında keskin çizgilerle bir ayırım yapması ve Amerikan hükümetinin tutumundan rahatsızlık duyulan dönemlerde dahi Amerikan halkına olumlu bakmasını bilmesi önemli bir faktördür. Bu bakımdan, Trump yönetiminin ABD-Avrupa ilişkilerine kalıcı bir hasar vermeyeceği fikri hâkimdir.

EXTENDED ABSTRACT

**Current Global Trends in Anti-Americanism and
The Trump Effect**

*

Cengiz Dinç – Bekir Karataş

Eskişehir Osmangazi University

Anti-Americanism can be defined as having unfavorable views on American policies along with its social, economic, political and cultural system or American people themselves; opposing their adverse local and global impacts. Anti-Americanism can be examined under variety of typologies according to Katzenstein and Keohane. Anti-Americanism is a factor that needs to be considered in both the global politics and American foreign policy for quite some time. In this study, after mentioning Anti-American stance and some aspects of its ideological history briefly and underlining typology on it, the post-Cold War era, especially developments after 9/11 are emphasized respectively. Following Trump's win in the Presidential run, 'Trump Effect' which is causing anti-Americanism to rise relatively is discussed widely.

According to Katzenstein and Keohane anti-Americanism can be examined under four main types: Liberal, Social, Sovereign-Nationalist and Radical. Elitist, Legacy and Nostalgic anti-Americanism can be added to these. As can be seen, there are many types of Anti-Americanism but especially Sovereign-Nationalist and Radical Anti-Americanism should draw the attention of the US as these two types aim to end either existence or the global hegemony of the USA in World politics.

Method

This study firstly put across the typologies of anti-Americanism by utilizing the secondary literature as explained above. Later, the historical background of anti-Americanism is explained.

This study then examines factors such as unilateralism and aggressive attitudes of the US that led to a rise in Anti-Americanism in the post-Cold War era. After pointing out the rise of global Anti-Americanism in critical areas such as Europe, Middle East, Russia and Asia under Trump administration; global reactions to some specific Trump policies, such as proposing a wall on the Mexican border, withdrawal from trade, Iran nuclear and climate change agreements and restricting travel from some Muslim countries are also analyzed in the study. It is aimed to indicate the current trends in Anti-Americanism on many issues ranging from confidence in the US President to expectation of relations with the US and various aspects of Anti-Americanism by using the data from PEW Research Center 2017 questionnaires which are conducted periodically in the past decades. The 2017 questionnaire which is often cited in the study has been conducted in 37 countries from all continents; thus is a good measure to assess the global anti-Americanism, especially in critical countries and regions.

Results and Discussion

It has been discussed that other actor global and regional actors do not see the American leadership as benevolent as the US does especially in periods of global crises the gap between self-perception of the USA and perception of others widens. In the post-Cold war era, the USA has taken many unilateral actions in global affairs and seems to think that the truth is subject to power. In this period, the USA often clashed with global trends such as Climate Protection Agreement, ban on nuclear tests, land mines, trial of war crimes at International Criminal Court (now defunct). It has been seen that as a result the anti-Americanism is on the rise globally which has serious repercussions for the American foreign policy and hegemonic status. For example, anti-American feelings have been an important factor for some terrorist organizations to recruit new members and to gather logistical and economic support from the larger society. It has also been found that China and Russia have been important anti-American actors in the last 10-15 years largely due to concerns related to fear of loss of sovereignty. Notwithstanding the rise of anti-Americanism in China, this country does not challenge the USA directly. Instead, China

is focused upon its economic growth which makes itself more powerful and socially necessary, in the relatively stable international order by avoiding trade wars.

It has been discussed that Trump's slogans such as "America First" and "Make America great again" underpin his presidency. Trump has focused on protecting the interests of conservative and economically insecure electorates with his isolating, blocking trade policies for foreigners. Consequently, policies such as the idea of wall on Mexican border, restricting travel from some Muslim-majority countries, unilateral withdrawal from trade and some important international agreements has turned into reality. Especially with the help of the allies in the region in Middle East, Iran is still being isolated.

In contrast to the Obama era, trust in the American government has globally declined under Trump's presidency. Despite the strong public disapproval rates on any moves on withdrawal from any international agreement or partnership, Trump administration has proceeded on such policies. Lacking in finding support on major issues, Trump's another move, restricting immigration has also not been popular globally, either.

Conclusion

Among the typologies analyzed, Sovereign-Nationalist anti-Americanism has become an important matter of concern in recent years and certainly will keep it crucial place. This type seen mostly in Russia, China, and Iran and recently in Turkey has been increasingly emerged in the last decade which world has evolved from unipolarity to non-polarity. Some developments after 9/11 has paved the way for increasing anti-Americanism to go further especially in the Middle East and Afghanistan where radical anti-Americanism is still very active.

An interesting point is that American people get higher approval rates globally than the US governments' foreign policies. The US may have experienced considerable loss in global trust, however such loss has not reflected in governments' attitudes in various countries which they have to think strategically due to bilateral relations.

A further rise in anti-Americanism in the already high Middle East might cause serious harm to US interests in the region. Although it is not

highly likely, if the US turns more aggressive under Trump, it may be start of significant increase in anti-Americanism on a global scale. As the biggest US ally, Europe is not expected shift the axis in the near future. Notwithstanding the rise in global anti-Americanism in the Trump era, the global alliance system that has been established by the US still compels many governments to stay close to the US.

Kaynakça/References

- Autor, D., Dorn, D., Hanson, G. ve Majlesi, K. (2016). Importing political polarization? The electoral consequences of rising trade exposure. *National Bureau of Economic Research Working Paper Series, No. 22637*.
- Azarian, B. (2017, Aralık). An analysis of trump supporters has identified 5 key traits. *Psychology Today*. www.psychologytoday.com/us/blog/mind-in-the-machine/201712/analysis-trump-supporters-has-identified-5-key-traits (Erişim Tarihi: 15.05.2018).
- BBC News. (2017). Trump executive order pulls out of TPP trade deal. *BBC News*. www.bbc.com/news/world-us-canada-38721056 (Erişim Tarihi: 11.06.2018).
- BBC News Türkçe. (2018a). ABD Başkanı Trump'tan "gümrük vergisiz G7" teklifi. *BBC News Türkçe*. www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-44424943 (Erişim Tarihi: 18.07.2018).
- BBC News Türkçe. (2018b, 4 Nisan). Trump "Suriye'den çıkabiliriz" dedi, danışmanları aksini söyledi. *BBC News Türkçe*. www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43636807 (Erişim Tarihi: 16.06.2018).
- Bryant, N. (2015, 10 Temmuz). The decline of US power? *BBC News*. www.bbc.com/news/world-us-canada-33440287 (Erişim Tarihi: 12.06.2018).
- Brzezinski, Z. (2009). An Agenda for NATO: Toward a Global Security Web. *Foreign Affairs*, 88(5), 2–20.
- Buruma, I. (2017). Life After Pax Americana. Project Syndicate. www.project-syndicate.org/commentary/life-after-american-hegemony-by-ian-buruma-2017. (Erişim Tarihi: 11.08.2018).

- Ceaser, J. W. (2003). Amerikan Karşıtlığının Kısa Tarihi. *The Public Interest*, Yaz 2003(Yaz 2003), 3–18.
- CIA. (2018). The World Factbook. *Central Intelligence Agency*. CIA. www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/ (Erişim Tarihi: 15.06.2018).
- Dennison, S., Pardijs, D. ve Shapiro, J. (2016). *Fear and loathing on the road to the US elections*. London European Council on Foreign Relations (ECFR).
- Dinç, C. (2017). Avrupa Birliği'nin Küresel ve Bölgesel Politikaları. C. Dinç ve B. Akkuş (Ed.), *Küresel ve Büyük Güçlerin Stratejileri* içinde (ss. 91–120). Ankara: Orion.
- Dinç, C. ve Esentürk, N. (2018). Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki İlişkide Dönüşümler (2001-2017). *Gazi Akademik Bakış*, 11(22), 41-79.
- Erlanger, S. (2017, 11 Ekim). German Foreign Policy Experts Warn Against Anti-Americanism. *The New York Times*. www.nytimes.com/2017/10/11/world/europe/germany-trump-antiamericanism.html (Erişim Tarihi: 15.05.2018).
- Fabbrini, S. (2003). The Domestic Sources of European Anti-Americanism. *Government and Opposition*, 37(1), 3–14.
- Fischer, J. (2016). Goodbye to the West. Project Syndicate. www.project-syndicate.org/commentary/goodbye-to-american-global-leadership-by-joschka-fischer-2016-12 (Erişim Tarihi: 10.06.2018).
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: selected interviews and other writings 1972-1977*. Pantheon Books.
- Fox, J. ve Godement, F. (2009). *A Power Audit of EU-China Relations | European Council on Foreign Relations Policy Report*. Londra
- Friedman, M. P. (2008). Anti-Americanism and U.S. Foreign Relations. *Diplomatic History*, 32(4), 497–514.
- Globescan. (2017). Sharp Drop in World Views of US, UK: Global Poll. <http://globescan.com/sharp-drop-in-world-views-of-us-uk-global-poll/> (Erişim Tarihi: 15.06.2018).
- Haass, R. N. (2008). The Age of Nonpolarity: What Will Follow U.S. Dominance. *Foreign Affairs*, 87(3), 44.

- Higley, J. (2006). The Bush Elite: Aberration or Harbinger. B. O'Connor ve M. Griffiths (Ed.), *The Rise of Anti-Americanism* içinde (ss. 155–168). New York: Routledge.
- Huntington, S. P. (1999). The Lonely Superpower. *Foreign Affairs*, 78(2), 35.
- Hürriyet. (2017). Hamaney, Suudi Arabistan'a çok sert çıktı. *Hürriyet*. www.hurriyet.com.tr/dunya/hamaney-suudi-arabistana-cok-sert-cikti-40472219 (Erişim Tarihi: 10.06.2018).
- Hürriyet. (2018, 18 Haziran). Donald Trump: "ABD bir göçmen kampı olmayacak". *Hürriyet*. www.hurriyet.com.tr/dunya/donald-trump-abd-bir-gocmen-kampi-olmayacak-40870974 (Erişim Tarihi: 20.06.2018).
- Hussain, M. (2017, 24 Eylül). The View From the End of the American Empire. *The Intercept*. theintercept.com/2017/09/24/decline-american-empire-donald-trump/ (Erişim Tarihi: 11.08.2018).
- Islam, I. (2006). Anti-Americanism in the Muslim world A sceptic's guide. B. O'Connor ve M. Griffiths (Ed.), *The Rise of Anti-Americanism* içinde (ss. 68–90). New York: Routledge.
- Johnston, A. I. ve Stockmann, D. (2007). Chinese Attitudes toward the United States and Americans. P. Katzenstein ve R. Keohane (Ed.), *Anti-Americanisms and World Politics* içinde (ss. 157–195). New York: Cornell UP.
- Kagan, R. (2002). Power and Weakness. *Policy Review*, 113(Haziran-Temmuz 2002).
- Katzenstein, P. J. ve Keohane, R. O. (2007). Varieties of Anti-Americanism. P. J. Katzenstein ve R. O. Keohane (Ed.), *Anti-Americanisms in World Politics* içinde (ss. 9–38). New York: Cornell UP.
- Kimer, J. (2011). Why Americans Don't Understand Anti-Americanism. www.robertamsterdam.com. robertamsterdam.com/why_americans_dont_understand_anti-americanism/ (Erişim Tarihi: 07.05.2018).
- Lewis, B. (1990). The Roots of Muslim Rage. *Atlantic Monthly*, (September 1990), 47–60.
- Lieber, K. A. ve Alexander, G. (2005). Waiting for Balancing: Why the World Is Not Pushing Back. *International Security*, 30(1), 109–139.

- Lynch, M. (2007). Anti-Americanisms in the Arab World. P. J. Katzenstein ve R. O. Keohane (Ed.), *Anti-Americanisms and World Politics* içinde (ss. 196–224). New York: Cornell UP.
- Meunier, S. (2007). The Distinctiveness of French Anti-Americanism. P. J. Katzenstein ve R. O. Keohane (Ed.), *Anti-Americanisms in World Politics* içinde (ss. 129–156). New York: Cornell UP.
- Mitchell, T. (2002). McJihad: Islam in the U.S. Global Order. *Social Text*, 20(4), 1–18.
- Naim, M. (2001, 7 Aralık). Why the World Loves to Hate America. *Financial Times*.
- Nye, J. E. (2018). Globalisation and anti-Americanism. Project Syndicate. www.project-syndicate.org/commentary/globalization-and-anti-americanism (Erişim Tarihi: 15.06.2018).
- O'Connor, B. (2007). The anti-American tradition: A history in four phases. B. O'Connor ve M. Griffiths (Ed.), *The Rise of Anti-Americanism* içinde (ss. 11–24). New York: Routledge.
- Oylupınar, H. (2017). Rusya Federasyonu'nun Küresel ve Bölgesel Düzeni Anlayışı ve Yaklaşımı. C. Dinç ve B. Akkuş (Ed.), *Küresel ve Büyük Güçlerin Stratejileri* içinde (ss. 175–200). Ankara: Orion.
- Pew Research Center. (2006). *America's image slips, but allies share U.S. concerns over Iran, Hamas* (C. 2007). www.pewglobal.org/reports/display.php?ReportID=252 (Erişim Tarihi: 10.05.2018).
- Pew Research Center. (2007). *America's Image in the World: Findings from the Pew Global Attitudes Project*. www.pewglobal.org/2007/03/14/americas-image-in-the-world-findings-from-the-pew-global-attitudes-project/ (Erişim Tarihi: 10.05.2018).
- Pew Research Center. (2017a). U.S. Image Suffers as Publics Around World Question Trump's Leadership. *Pew Research Center*, 1–108. www.pewglobal.org/2017/06/26/u-s-image-suffers-as-publics-around-world-question-trumps-leadership/ (Erişim Tarihi: 15.06.2018).
- Pew Research Center. (2017b). *Globally, People Point to ISIS and Climate Change as Leading Security Threats*. www.pewglobal.org/2017/08/01/globally-people-point-to-isis-and-climate-change-as-leading-security-threats/ (Erişim Tarihi: 10.06.2018).

- Pew Research Center. (2018). *Trump ' s International Ratings Remain Low , Especially Among Key Allies.* www.pewglobal.org/2018/10/01/trumps-international-ratings-remain-low-especially-among-key-allies/ (Erişim Tarihi: 10.10.2018).
- Reints, R. (2018, Ağustos). Emmanuel Macron Says Europe "Can No Longer Rely" on U.S. for Defense. *Fortune.* www.fortune.com/2018/08/27/macron-europe-no-longer-rely-on-united-states/ (Erişim Tarihi: 10.10.2018).
- Reuters. (2018, 16 Haziran). China state media condemn U.S. tariffs, leave room for negotiation. *Reuters.* www.reuters.com/article/usa-trade-china-media/china-state-media-condemn-us-tariffs-leave-room-for-negotiation-idUSL4N1TI01S (Erişim Tarihi: 16.08.2018).
- Rodionova, Z. (2017, 8 Ağustos). Japanese PM urges companies to deliver "tweetable" figures of their US investment plans for Donald Trump. *The Independent.* www.independent.co.uk/news/business/news/japan-prime-minister-shinzo-abe-companies-tweetable-figures-us-investment-plan-donald-trump-present-a7568411.html (Erişim Tarihi: 10.09.2018).
- Rynning, S. (2007). Peripheral or Powerful? The European Union's Strategy to Combat the Proliferation of Nuclear Weapons. *European Security*, 16(3-4), 267-288.
- SIPRI. (2017). SIPRI Military Expenditure Database. SIPRI. www.sipri.org/databases/milex adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 15.06.2018).
- Stiglitz, J. E. (2018, 2 Ocak). The US Donor Relief Act of 2017. www.project-syndicate.org/commentary/trump-republican-tax-legislation-by-joseph-e--stiglitz-2018-01 (Erişim Tarihi: 10.07.2018).
- Talbot, B. J. (2008). The Transatlantic Gap over Iraq. *European Security*, 17(1), 61-84.
- The Economist. (2017). Xi and Trump look friendly, but anti-US feeling stirs in China. *The Economist*, (Kasım). www.economist.com/china/2017/11/09/xi-and-trump-look-friendly-but-anti-us-feeling-stirs-in-china (Erişim Tarihi: 10.07.2018).
- Wikipedia Contributors. (2018a). Composite Index of National Capability. *Wikipedia, The Free Encyclopedia.* www.wikiwand.com/en/Composite_Index_of_National_Capability (Erişim Tarihi: 18.06.2018).

- Wikipedia Contributors. (2018b). Gulf Cooperation Council. *Wikipedia The Free Encyclopedia*. www.wikiwand.com/en/Gulf_Cooperation_Council (Erişim Tarihi: 25.06.2018).
- Witte, G. ve Birnbaum, M. (2018, 19 Mayıs). As tensions with Trump deepen, Europe wonders if America is lost for good. *The Washington Post*. www.washingtonpost.com/world/europe/as-tensions-with-trump-deepen-europe-wonders-if-america-is-lost-for-good/2018/05/18 (Erişim Tarihi: 10.07.2018).
- Wright, J. (2006). The importance of Europe in the global campaign against terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 18(2), 281–299.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Dinç, C. ve Karataş, B. (2018). Amerikan karşıtlığında güncel küresel eğilimler ve Trump etkisi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1992-2032. DOI: 10.26466/opus.477471